ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ - ОЛИЙ БАХТ

ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

24 март, сешанба 1998 йил №34 (536)

Сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади

УШБУ СОНДА:

2-бетда
СЎНМАС ЖОЗИБА

3-бетда
БОЛАЛАР ҲАМ ҚОНУННИ БИЛСИН

4-бетда
САНЪАТГА ТАРҒИБОТ КЕРАК

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА НАВРЎЗ ТАБРИГИ

Ассалому алайкум, азиз ватандошлар!

Қадрли дўстлар!

Муҳтарам меҳмонлар!

Ҳар бирингизни орзиқиб кутилган қадимий айём - Наврўзи олам хонадонларимизга кириб келгани билан муборакбод этаман!

Наврўз - табиат уйғониши фасли, ҳаёт байрами, миллий одат ва қадриятларимизнинг энг олий тимсолидир.

Бу қутлуғ паллада Оллоҳ яратган бутун борлиқ уйғонади. Табиат янгиланади. Табиатнинг узвий қисми бўлмиш одамзот ҳам беихтиёр руҳан покланади. Қалбига эзгуликка интилиш, янги умид- орзулар ва куч-қувват киради.

Наврўз ҳаёт абадийлигининг, табиатнинг устувор қудрати ва чексиз саҳоватининг, шу билан бирга, бизнинг неча минг йиллик миллий қиёфамизнинг, урф-одатларимизнинг мангулик ифодаси, тасдиғидир.

Яқин тарихимизга бир назар ташласак, айнан Наврўзи олам ҳаётимизда қайта тикланиши, унинг қутлуғ қадамлари бевосита ўзлигимизни англаш, миллий онг, миллий ғурур ва туйғуларимизнинг уйғонишига туртки бўлиб, мустақиллигимизга эришиш, жамиятимизнинг янгиланиши йўлидаги биринчи қадамлар билан боғланиб кетгани ҳам бежиз эмас десак, ҳеч қандай хато бўлмас, деб ўйлайман.

Азиз биродарлар!

Тинчлик ва осойишталик барқарор бўлган юртга байрам ярашади. Тотувлик, осудалик бор жойдан бало-қазолар йироқ юради. Аждодларимиз Наврўзи оламни ёруғлик куни, хайру эҳсон ва меҳрибонлик палласи деб билганлар. Беморлар, етим-есир, кўнгли ярим бева-бечораларга беминнат ёрдам кўрсатиб, меҳрга муҳтож бўлганларни зиёрат қилиб, уларнинг кўнгилларини кўтариб, дуоларини олганлар. Ота-боболаримизнинг бундай эзгу удумини давом эттирмоқ биз учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Наврўз айёмининг ҳаётбахш руҳи умумбашарий қадриятларга ҳамоҳангдир. Шу боис, у мамлакатимиздаги барча миллат ва элат вакилларининг, ёшу қари барча инсонларнинг умумий шодиёнасига айлангани бежиз эмас. Бу ҳолни Ўзбекистонимиздаги аҳиллик, меҳр- оқибат, тинчлик ва осойишталик барқарорлигининг далолати, деб айтсак асло муболаға бўлмас.

Муҳтарам юртдошларим!

Наврўз дамларида одамзот оиласига, фарзандларига боқиб, уларнинг бахтини, иқболини кўрмоқни истайди.

Оила - меҳр-муҳаббат маскани.

Оила иқболи - юртимизнинг тинчлиги ва осойишталиги гарови.

Оила - жамият асоси, пойдевори. Унинг фаровон бўлиши, фарзандларимизнинг баркамол бўлиб вояга етиши - Ватан бойлиги ва қудратининг асосидир.

Ана шу қутлуғ дақиқаларда Оллоҳ назари тушган Ўзбекистон заминида яшаётган барча оилаларга, нуроний оталаримизга, дуогўй оналаримизга, мунис аёлларимизга, ўғил-қизларимизга ва ширин- шакар невараларимизга чин қалбимдан ўз меҳр-муҳаббатимни, эзгу тилакларимни билдирмоқчиман.

Илоё, кириб келаётган Янги йилда Ўзбекистон заминида ҳар қайси оила, ҳар қайси хонадондан файз-барака аримасин, эзгу ниятлар амалга ошсин, қувончли кунлар янада кўпроқ бўлсин. Қарияларимизнинг умрини, ёшларимизнинг бахтини берсин.

Бугун юртимизга баҳор кириб келаётган дамларда, халқимизнинг азалий урф-одатларига амал қилиб, заҳматкаш, фидойи деҳқонларимиз меҳнатига чексиз ҳурматимни яна бир бор изҳор этмоқчиман:

Янги мавсумингиз баракали бўлсин! Қадаган уруғларингиз, эккан кўчатларингиз бехато кўкарсин, мўл-кўл ҳосил берсин! Ҳаммамиз учун муқаддас, бетакрор заминимизга берган меҳримиз, саховатимиз юртимизга файзу барака келтирсин, дастурхонимизни тўкин-сочин қилсин! Ҳар бир инсон ўз меҳнатининг роҳатини кўрсин!

Гўзал Ватанимиз ҳамиша омон бўлсин! Умримизнинг ҳар дақиқаси Наврўзга айлансин!

Улуғ айём барчамизга муборак бўлсин!

УЙҒОНИШ, ЯШАРИШ ВА ОРЗУЛАР АЙЁМИ

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий боғида ўтказилган Наврўз байрами тантаналаридан репортаж Ўлкамизга Наврўзи олам келди. Мамлакатимизнинг шаҳару қишлоқларида, далаю қирларида уйғониш, яшариш фасли бошланди.

Мамлакатимиз пойтахтининг Алишер Навоий номи билан аталувчи Миллий боғи ўзгача чирой очган. Баҳорни, Наврўзни ифодаловчи байроқлар, гуллар майдон ҳуснига-ҳусн қўшиб турибди. Дошқозонларда ҳалим, сумалак қайнамоқда. Кўк сомсаларнинг ҳиди димоғингизга баҳор нафасини олиб киради. Боғ тўридан майдонга мамнун назар ташлаб турган Алишер Навоий гўё биз билан Наврўзи олам тантаналарини кутаётгандек.

Майдон ўртасига катта саҳна ўрнатилган. Унинг атрофидаги жойларни Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардан келган меҳмонлар, пойтахт жамоатчилиги вакиллари эгаллаган. Бу ерга хорижий давлатларнинг элчихоналари ҳамда халқаро ташкилотлар ваколатхоналари вакиллари ҳам ташриф буюрганлар.

Соат 11. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов майдонга кириб келади. Мамлакатимиз раҳбарини йиғилганлар гулдурос қарсаклар билан кутиб оладилар. Олий Мажлис Раиси Эркин Халилов, Бош вазир Ўткир Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, мазкур байрамга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш республика ташкилий қўмитасининг раиси Исмоил Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Олий Мажлис Раиси ўринбосарлари, Бош вазир ўринбосарлари, Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар марказий минбардан жой эгаллайдилар.

Ислом Каримов Ўзбекистон халқини қутлуғ айём - Наврўз билан табриклаб нутқ сўзлади. Президент ўз табригида бу йилги Наврўз ўзгача шодлик ва қувонч билан ўтаётганини таъкидлади. Мамлакатимизда мустақилликнинг еттинчи Наврўзи нишонланмоқда. Юртимизда шу қисқа фурсатда катта ишлар қилинди. Энг асосийси- халқимиз истиқлол нима эканлигини англаб етди. Бугунги байрамнинг шукуҳи ва жозибаси ҳам мустақиллик шарофатидандир.

Майдонда карнай-сурнай садоси янграйди. Байрам тантаналари бошланади.

Байрам дастури «Табиатнинг тўрт фасли», «Бола бахти - оила бахти», «Ўзбекистон - алплар, алпомишлар юрти», «Ўзбекистоннинг ранг-баранг гулдастаси», «Халқ ижодиёти - санъат сарчашмаси» деб номланган бўлимлардан иборат.

Президентимиз 1998 йилни Оила йили, деб эълон қилди. Оила Шарқда азал-азалдан муқаддас даргоҳ ҳисобланади. Чунки ҳалоллик, ростгўйлик, меҳр-оқибат, меҳнатсеварлик, ор-номус, шарму ҳаё оилада шаклланади. Юртбошимиз бу ҳақда гапириб «Оила ҳаётнинг абадийлигини, авлодларнинг давомийлигини таъминлайдиган, муқаддас урф-одатларимизни сақлайдиган, шу билан бирга, келажак насллар қандай инсон бўлиб етишига бевосита таъсир кўрсатадиган тарбия ўчоғи...» деган эди.

Саҳнага болалар, нуроний отахон ва онахонлар кириб келади. Чақалоқнинг йиғиси эшитилади. Наврўз ва чақалоқ. Янги кун ва янги инсон. Она замин яшаряпти. Ҳаёт янгитдан бошланяпти. Саҳнада йўлбарс пайдо бўлади. У ҳамиша паҳлавонлик ва мардлик тимсоли бўлиб келган.

Майдон четидаги чархпалак тиним билмай айланади. У гўё сониялар, дақиқалар сайин умр ўтаётганидан дарак бераётгандай. Истиқлолга эришганимизга етти йил тўлмоқда. Етти Наврўз келди ўшандан буён.

Миллий боғнинг катта қисмини ҳунармандлар расталари эгаллаган. Бу расталарда мамлакатимизнинг барча вилоятларидан келган зардўзлар, кулоллар, пичоқчилар, гиламдўзлар, темирчилар, дурадгорлар, новвойлар, қандолатчилар ўз маҳсулотларини намойиш этмоқда.

- Биз ҳунармандларга кўрсатилаётган ғамхўрлик учун юртбошимиздан миннатдормиз, - дейди андижонлик уста Нурматжон Шарипов. - Ҳеч бир мамлакатда халқ ҳунармандчилигига бунчалик катта эътибор берилмаган.

От чопса гумбурлар тоғнинг дараси...

Майдонда карнай садолари янграйди. Саҳнага ғалаба билан қайтган Алпомиш ва унинг алп йигитлари кириб келади. Уларни Ойбарчин ўзи каби гўзал ва доно қизлар даврасида кутиб олади. Турли спорт ўйинлари, полвонларнинг чиқишлари кўрсатилади.

Мамлакатимизда Алпомиш достони яратилганлигининг минг йиллигини нишонлашга қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. Бу борада ҳукуматимиз махсус қарор қабул қилди.

Бу йил буюк ватандошларимиз Имом Бухорий ва Аҳмад Фарғонийнинг юбилейлари бўлиб ўтади. Бобокалонларимизнинг тўйлари халқаро миқёсда кенг нишонланади. Буларнинг бари истиқлол туфайли юртимизда ўтмиш меросимизга муносабатнинг тубдан ўзгарганлиги, заминимиз ҳамиша буюк алломалар ватани бўлиб келганлигини жаҳон халқлари томонидан тан олинаётганлигининг яна бир ифодасидир.

Юртимизнинг турли вилоятларидан келган оилавий ансамбллар ижросидаги куй ва қўшиқлар, замонавий миллий эстрадамиз юлдузларининг чиқишлари ҳам байрам тантаналарига кўтаринки руҳ бағишлади.

Байрам мушакбозлик билан якунланди.

Президент Ислом Каримов тантаналар сўнггида ҳунармандлар кўргазмаси билан танишди.

Шу куни Наврўз тантаналари пойтахтимизнинг Мустақиллик, Халқлар дўстлиги, Мирзо Улуғбек, Ҳадра, Алишер Навоий номидаги театр олдидаги майдонларда, Амир Темур хиёбонида, Сайлгоҳ кўчасида, истироҳат боғларида ҳам нишонланди.

Наврўз бутун мамлакатимиз бўйлаб кенг қулоч ёйди. Пойтахтда бошланган тантаналар Қорақалпоғистон Республикаси, барча вилоятлар ва туманлар марказларига, шаҳар ва қишлоқларга ёйилди.

Б.ЭГАМҚУЛОВ,
ЎзА махсус мухбири.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қуролсизланиш бўйича махсус гуруҳи раҳбари Ричард Батлер Ироқ пойтахти Бағдодга ташриф буюрди. Ушбу ташриф Ироқдаги ҳарбий объектларни текширувдан ўтказиш жараёнида янги босқичга сабаб бўлади, деб таъмин қилинмоқда. Ричард Батлер Ироқ Бош вазири ўринбосари Тариқ Азиз билан учрашиб, махсус комиссия фаолияти билан боғлиқ масалаларни муҳокама этди.

* * *

Ироқда фаолият кўрсатаётган махсус комиссия экспертлари эса ўтган ҳафта давомида самарали иш олиб бордилар. Экспертлар гуруҳи мамлакатнинг бир қанча ҳарбий объектларига кириб, уларни текширишга муваффақ бўлдилар.

* * *

Америка Қўшма Штатлари Президенти Билл Клинтон Африка мамлакатлари бўйлаб сафар бошлади. Бу АҚШ ҳукумати бошлиғининг сўнгги йигирма йил ичида Африкага қилган илк ташрифидир. Билл Клинтон Гана, Уганда, Жанубий Африка Республикаси, Руанда, Бацвана ва Сенегал давлатларида бўлади.

* * *

Куба Республикаси ташқи ишлар вазири Роберто Гонсалес расмий ташриф билан Россия пойтахти Москвага келди. Сўнгги вақтда Россия Куба билан дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини тобора мустаҳкамлашга интилаётир.

* * *

Косово Республикаси ҳали дунё ҳамжамияти тарафидан тан олинмаган бўлса-да, Сербия таркибидаги ушбу вилоятда якшанба куни президент ва парламент сайловлари бўлиб ўтди. Косово президентлигига ягона номзод Демократик Иттифоқ ҳаракати раҳбари Иброҳим Ругова эди. У Косовонинг мустақилликка эришуви йўлида кураш олиб бормоқда.

* * *

Рим Папаси Иоанн Павел Иккинчи Нигерияда ташрифда бўлиб турибди. Иоанн Павел ушбу Африка мамлакатининг католиклари анжуманида иштирок этди. Рим Папаси анжуман вақтида африкалик руҳоний Каприано Танси номини абадийлаштириш маросимини ўтказди. 1964 йилда вафот этган руҳоний Африка халқини дин йўлига бошлашда катта хизматлар кўрсатган эди.

Жаҳон ахборот агентликлари хабарлари асосида.

БОЛАЛАРГА НАВРЎЗ СОВҒАЛАРИ

Наврўз байрамида кишиларнинг бирбирларини йўқлаши, гина-кудратларнинг унутилиши, байрам совғаларини улашиш ва уларнинг ҳолидан хабар олиш халқимизнинг одат тусига кирган. Зеро, меҳрибонлик уйи тарбияланувчиларининг бошини силаш, уларга меҳрибончилик кўрсатиш савобталаб халқимизнинг азалий одатларидандир.

Наврўз кунларида Тошкент вилояти Бўка туманидаги Й.Оҳунбобоев номли 15-меҳрибонлик уйида ҳам шундай савобли ишлар амалга оширилди. Меҳрибонлик уйида тарбия ва таълим олаётган болаларга Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши томонидан Наврўз байрами совғалари топширилди. Федерация Кенгаши раиси ўринбосари Элёр Ҳамилович Ёқубов барча болалар, тарбиячи ва мураббийларини байрам билан муборакбод этиб, эзгу тилакларини изҳор этди ва ҳар бир ўғил-қизга алоҳида совға-салом, меҳрибонлик уйига эса рангли телевизор ва кир ювиш машинасини тақдим этди.

Шунингдек, Қибрай туманидаги полэмелит болалар касалхонасида даволанувчи ногирон болаларга ҳам Наврўз муносабати билан Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши раиси ўринбосари Озода Муҳитдинова турли туман совғалар, касалхона жамоасига телевизор, видеомагнитафон тақдим қилди.

Давур ЖОЗИЛОВ,
«Ишонч» мухбири.

АФРИКАГА ҲАМ НАВРЎЗ КЕЛДИ

Ишонгинг келмайди, лекин қувончли ҳақиқат: шўро замонида таъқиб остида бўлган севимли байрамимиз - Наврўз тобора халқаро миқёс касб этмоқда. Бунинг ёрқин мисоли - юртимиздан неча минглаб чақирим узоқликда жойлашган Африка қитъасида ҳам бу йил 21 март куни кўплаб кишилар бир-бирларини Наврўз айёми билан қутладилар. Хусусан, Қоҳирада мамлакатимизнинг исср Араб Республикасидаги элчихонасининг ташаббуси билан ушбу байрамга бағишланган катта тадбир бўлиб ўтди. Унда Миср ҳукуматининг, халқаро ташкилотларнинг вакиллари, хорижлик дипломатлар, маҳаллий ишбилармонлар, санъаткорлар, талабалар, Қоҳирада истиқомат қилувчи ватандошларимиз иштирок этди. Уларга қадим байрамимиз тарихи, халқимизнинг Президент Ислом Каримов раҳбарлигида қўлга киритаётган ютуқлари, тобора мустаҳкамланиб бораётган Ўзбекистон - Миср алоқалари ҳақида сўзлаб берилди. Суҳбатларда буюк алломалар - Имом ал-Бухорий, Аҳмад ал-Фарғоний боболаримизнинг табаррук таваллуд тўйларига юртимизда кўрилаётган катта тайёргарлик ишлари ҳақида ҳам сўз борди.

Наврўзга бағишланган тадбирда миллий куй-қўшиқларимиз, рақсларимиз ижро этилди. Спорт мусобақалари бўлиб ўтди.

Яна бир диққатга сазовор жиҳати шундаки, буларнинг ҳаммаси Миср пойтахтининг бобомиз Ибн Сино номи билан аталувчи кўчасида қарор топган муҳташам боғда бўлиб ўтди.

Қ.ОЧИЛОВ
(ЎзА).

РЕСПУБЛИКА БИРЖАЛАРИДА

«Тошкент» республика қимматли қоғозлар биржасида бўлиб ўтган оддий акциялар савдосида 8 та ҳиссадорлик жамиятлар яхши натижаларга эришдилар. Улар ўзларининг 14,3 мингта акцияларини сотишиб, - 11,1 миллион сўмлик маблағга эга бўлдилар. Савдо жараёнида юқори самарадорликка «Бухороқурилиш материаллари» ҳиссадорлик жамияти эришди. Бу жамият ҳам 4,7 миллион сўмлик 4,7 мингта акцияларини сотилишига эришдилар. 14 та брокерлик идоралари ҳам эътиборга лойиқ фаолият кўрсатдилар. Биржада йил бошидан 395,7 миллион сўмлик акциялар сотилди.

***

Республика кўчмас мулк биржасида 11 марта ким ошди, 6 марта биржа савдолари бўлиб ўтди. Савдо давомида 207 та кўчмас мулк иншоати янги мулкдорлар қўлига ўтди. Сотув ҳажми 22714 минг сўмни ташкил этди. Бўлимлар орасида Наманганликлар пешқадамлик қилмоқдалар. - 12283 минг сўмлик 113 та иншоотларни хусусийлаштиришга эришдилар. Бундан ташқари омбор биноси ва 98 та ер участкалари мерос учун тадбиркорларга сотилди.

Тошкент шаҳар биржа бўлими ҳам яхши самарадорликка эришди. Тошкентда 13 та иншоат 3495 минг сўм олиб келди. Сергели ва Собир Раҳимов районларида 800 кв.м ер участкалари уй-жой қуриш учун ўз эгаларига топширилди. Биржа ва унинг бўлимларида бошланғич нархига нисбатан сотилиш нархи- 1,61 мартага ошди.

***

«Ўзбекистон» номли Республика кўп тармоқли деҳқончилик саноати биржасида ким ошди савдосига 2,4 миллиард сўм ва 4,6 миллион доллар ҳажмида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари қўйилди. Янги Тошкент консерва комбинатининг маҳсулотларига бўлган қизиқиш кундан-кунга ошиб бормоқда. Савдо жараёнида 230 миллион сўмлик битимлар имзоланди. Шуни таъкидлаш лозимки бу битимларнинг ҳаммаси хорижлик ҳамкорлар билан тузилди. Савдо натижалари шуни кўрсатмоқдаки биржа фаолияти доимо кенгайиб бормоқда.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ахбороти
Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1998 йил 24 мартдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*/

1 Австралия доллари	55,80
1 Австрия шиллинги	6,54
1 Англия фунт стерлинги	140,49
10 Бельгия франки	22,34
1 Голландия гульдени	40,85
10 Греция драхмаси	2,61
1 Дания кронаси	12,07
1 БАА дирхами	22,94
1 АҚШ доллари	84,25
1 Миср фунти	24,78
1 Ирландия фунти	115,55
1 Исландия кронаси	1,16
10 Испания песети	5,43
100 Италия лираси	4,68
1 Канада доллари	59,51
10 Хитой юани	10,18
1 Қувайт динори	275,88
100 Ливан фунти	5,51
1 Малайзия ринггити	23,53
1 Германия маркаси	46,02
1 Норвегия кронаси	11,11
1 Польша злотийси	24,54
10 Португалия эскудоси	4,51
1 Сингапур доллари	52,59
1 СДР	113,00
1000 Туркия лираси	0,35
1 Финляндия маркаси	15,18
1 Франция франки	13,73
1 Швеция кронаси	10,60
1 Швейцария франки	56,26
1 ЭКЮ	91,36
Жанубий Корея вони	0,60
10 Япония иенаси	6,45
1000 Россия рубли	13,82
1 Украина гривнаси	41,32
1000 Беларусь рубли	2,52
1 Латвия лати	141,60
1 Литва лити	21,06
1 Молдава лейи	17,87
1 Қирғизистон соми	4,67

***/ Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.**

СИЁСИЙ ФАНЛАРДА ЯНГИ ҲОДИСА...

Бугунги кунда мамлакатимизда сиёсий етакчиликнинг ўрни ва ролини тадқиқ этиш сиёсий фанларнинг ўта долзарб вазифаларидан биридир. Бу йўналишдаги тадқиқотларни кучайтирмай ва кенгайтирмай туриб, демократик ўзгаришларни чуқурлаштириш мушкул. Чунки Ўзбекистонда демократик ислоҳотларни чуқурлаштириш, ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролар жамиятини барпо этиш тақдири ушбу масаланинг қандай ҳал этилишига бевосита боғлиқ. Шу боисдан ҳам сиёсатшунос Нарзулла Жўраевнинг ушбу ўта долзарб ва мураккаб мавзуга бағишланган «Агар огоҳ сен...» китобининг нашр этилиши айни муддао бўлди.

Китобнинг биринчи бобида Ўзбекистонда мустақилликкача бўлган даврдаги ижтимоий — сиёсий муҳит ва ҳозирги даврда ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этиш масалалари чуқур таҳлил этилган. Унда ўтган ва ҳозирги даврнинг зиддиятларига, Ислом Каримовнинг республика раҳбари сифатидаги фаолиятига, давлат қурилишининг улкан назариячиси сифатидаги ўрни ва ролига алоҳида аҳамият берилган ҳамда муносиб баҳоланган.

Ишнинг иккинчи боби Ўзбекистон Республикаси сиёсий ҳокимиятини мустаҳкамлаш муаммоларини тадқиқ этишга қаратилган. Бу бобда Ўзбекистонда аҳолини ижтимоий муҳофазалаш, миллатлараро муносабатларни уйғунлаштириш, миллий хавфсизликни мустаҳкамлаш масалаларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда Президент Ислом Каримовнинг саъй-ҳаракатлари чуқур ва атрофлича кўриб чиқилган.

Китобнинг хулоса қисмида биринчи ва иккинчи бобларида таҳлил этилган масалалардан муҳим назарий ҳулосалар чиқарилган. Бу қисмда етакчининг хатти-ҳаракатига қараб у ёки бу тарзда шаклланиши ҳақидаги, Президент Ислом Каримовнинг улкан сиёсий етакчи сифатидаги фаолияти янги даврнинг маҳсули эканлиги ҳусусидаги ва бошқа ҳулосалари эътиборга лойиқдир.

Жамият бир ҳолатдан иккинчи бир ҳолатга ўтаётган пайтда сиёсий етакчининг роли яна ҳам ошади. Туб бурилишлар тақдири бевосита бошқарувчининг қобилиятига — иш услубига, сиёсий етуклигига, ижтимоий сиёсий жараёнларга муносабати ва уларга қай тарзда ёндошиш усулига боғлиқ бўлади. Ана шу жиҳатдан қараганда, сиёсий етакчи жамият тараққиётида асосий ўринни эгаллайди, марказий аҳамиятга эга бўлади. Чунки бу пайтда ҳали сиёсий қатлам тўла шаклланмаган, бутунлай янги ижтимоий-сиёсий жараёнлар моҳиятини таҳлил қилиб улгурмаган, маълум назарий хулосаларга келмаган ва амалий таклифларни ишлаб чиқмаган бўлади. Натижада мамлакат фуқаролари ўтиш даврида ўз тақдирини белгилашда мўлжални сиёсий етакчига қараб олади ва унга эргашади.

Ана шундай пайтда сиёсий етакчининг жамият тараққиётида тутган ва аҳамияти мавқеи янада ёрқинроқ кўзга ташланади. Зеро, у аҳолини ва жамиятни ҳеч қандай ларзаларсиз равон йўлга олиб чиқиш қобилиятига эга бўлмоғи лозим. Бу, албатта, ҳар бир етакчининг ўз мамлакати халқларининг маънавий-руҳий эҳтиёжлари, ижтимоий-иқтисодий талаблари, сиёсий дунёқарашларидан келиб чиқиб, жамиятни ана шу халқ манфаатларига мос равишда ислоҳ қилиш иқтисодини талаб этади.

(Давоми 2-бетда)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ МАТБУОТ ХИЗМАТИ ХАБАРИ

Шу йил 22 март куни Ўзбекистон Мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти ўтказган автомобил пойгаси пайтида Самарқанд шаҳрининг Чўпонота мавзесида мусобақа иштирокчиларидан бири автомобилни бошқаролмай қолиб, йўлдан чиқиб кетган ва мусобақани кузатиб турган томошабинлардан бир гуруҳини уриб юборган.

Ушбу ҳалокат натижасида бир неча киши турли даражада жароҳат олган ҳамда шифохонага ёқизилган. Улардан икки киши оғир жароҳат туфайли вафот этган.

Мазкур иш юзасидан жиноий иш қўзғатилиб, оператив тергов ишлари олиб борилмоқда.

Бу ҳодисани текшириш учун Республика комиссияси тузилди.

СИЁСИЙ ФАНЛАРДА ЯНГИ ҲОДИСА...

(Давоми. Боши 1-бетда)

Албатта, бундай ҳодиса турли мамлакатларда турлича юз беради. Буни собиқ иттифоқ таркибидан ажралиб чиққан айрим мустақил мамлакатларда юз бераётган ижтимоий-сиёсий жараёнларнинг бориши ва унинг оқибатлари мисолида кўришимиз мумкин.

Президент Ислом Каримов бутунлай янги тарихий шароитларда вужудга келган, бутунлай янги ижтимоий-сиёсий жараёнлар таъсирида шаклланган сиёсатчи. У ҳар қандай ислоҳотларни бутун моҳияти билан идрок эта биладиган, юз бераётган воқеа-ҳодисаларни умумхалқ манфаатига хизмат қиладиган бутунлай янги йўналишга моҳирлик билан буриб юборишга қодир бўлган давлат арбоби. И.Каримов сиёсати — янгиланиш ва ўзгартирувчилик сиёсати. У жаҳон тақдири ва тараққиётига дахлдор бўлган, энг илғор тажрибаларга таянган ва бу тажрибаларни янгича шароитларда миллий руҳ ҳамда қадимий Шарқ давлатчилиги анъаналари билан бойитиб бораётган сиёсат эгаси.

Жамиятни тубдан ислоҳ қилиш ва бутунлай янги тарихий-миллий давлатчиликни барпо этишда Президент Ислом Каримов мактаби ва унинг жаҳон тан олган ислоҳотчилик тамойиллари вужудга келди. Муаллифнинг фикрича, бу масала ижтимоий фанларнинг тадқиқот объектига айланмоғи лозим.

Ҳақиқатдан ҳам, Ўзбекистонда миллий давлатчиликнинг шаклланиши ва жамиятни тубдан янгилаш жараёнида сиёсий етакчининг ўрни ва роли муаммоларини комплекс ўрганиш долзарб масала бўлиб қолди. Ушбу иш ана шу муаммо доирасида қилинган дастлабки ишлардандир. Унда, биринчидан, сиёсатшунослик, фалсафа фанлари сиёсий публицистика билан ўзаро кесишган ҳолда амалга оширилган. Бу тадқиқотнинг хулосаларида, асосий назарий умумлашмаларида ўз аксини топган.

Иккинчидан, миллий давлатчиликни шакллантиришда Президент И.Каримовнинг давлат арбоби ва сиёсий ислоҳотчи сифатидаги роли кўрсатиб берилган.

Учинчидан, мустақилликкача бўлган давр сиёсатшунослик нуқтаи-назаридан ўрганилиб, ундаги асосий тамойиллар, сиёсий ҳокимиятнинг мавқеи, мавжуд тузумнинг сиёсий-маънавий қиёфаси ўрганилган;

Тўртинчидан, миллий давлатчиликнинг шаклланишида қадимий шарқ давлат қурилиши анъаналарининг тутган ўрни таърифлаб берилган. Бешинчидан, ҳуқуқий демократик давлат қуришнинг ўзига хос тамойиллари ҳамда жаҳон давлатчилиги илғор тажрибалари умумлаштирилган;

Олтинчидан, фуқаролик жамиятнинг ҳуқуқий, маънавий асослари аниқланган;

Еттинчидан, сиёсий ҳокимиятни мустаҳкамлашнинг асосий омиллари ўрганилиб, унинг минтақалараро ва миллатлараро муносабатларни уйғунлаштиришдаги ўрни ва роли таҳлил қилинган; саккизинчидан, миллий хавфсизликни мустаҳкамлаш сиёсий ҳокимият легитимлигини таъминлашнинг муҳим омили эканлиги асослаб берилган.

Айни пайтда мамлакатимизда кечаётган ижтимоий-сиёсий жараёнларни илмий тадқиқ қилиш Ўзбекистонда миллий давлатчилик ривожланишининг асосларидан келиб чиқиб амалга оширилмоқда. Бунда давлатнинг ўзи илмий жиҳатдан тадқиқотларни мувофиқлаштирувчи, ташаббускори, моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантирувчиси бўлиб майдонга чиқмоқда.

Муаллиф туб ислоҳотлар ва Президент И.Каримов фаолиятини таҳлил қилиб, ўзига хос хулосаларга келади ва уларни қуйидагилар билан белгилайди:

— Миллий давлатчиликни шакллантиришнинг назарий, методологик асосларини яратиш, уни илмий-назарий жиҳатдан асослаб бериш. Бунда ҳуқуқий демократик давлат қуриш ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг янги, ўзига хос тамойилларини ишлаб чиқиш, кучли ижро ҳокимиятини вужудга келтириш асосида туб ислоҳотларни амалга ошириш масалаларига катта аҳамият берилади. Давлатнинг жамиятда тутган ўрни, унинг шакли, тизими ва вазифаларини, унинг ҳуқуқ ва номаларини жаҳон давлатчилиги илғор тажрибалари билан бойитиш тамойиллари ишлаб чиқилди.

Ўзбекистонда миллий давлатчиликни қарор топтириш жамиятни бир ҳолатдан иккинчи бир ҳолатга ўтказишдек туб ислоҳотларни амалга оширишнинг асосидир. Бу ва юқорида тилга олинган бошқа қатор масалалар бўйича назарий ва амалий қўлланмалар дунёга келди. И.А.Каримовнинг «Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура», «Ўзбекистоннинг сиёсий-ижтимоий ва иқтисодий истиқболининг асосий тамойиллари» номли ҳозирги замон жаҳон ислоҳчилик тажрибаларини бойитувчи, дастур аҳамиятига молик асарлари шулар жумласидандир.

— Миллий давлатчилик иқтисодий асосларини яратиш, уни тадқиқ қилиш. Мулкчилик, мулкка эгалик ҳуқуқи, эркин бозор муносабатларига ўтиш тамойилларини ишлаб чиқиш жамиятда юз бераётган туб иқтисодий ислоҳотларнинг асосини ташкил этади. Бу ижтимоий фанларнинг энг муҳим тадқиқот объектига айланмоқда. Ана шу зарурат нуқтаи назаридан И.А.Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли», «Ўзбекистон. Бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли», «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» сингари асарлари муаммолар моҳиятини очишда муҳим қўлланма, ислоҳотларни бошқаришда эса дастур вазифасини ўтайди.

— Учинчи йўналишдаги тадқиқотлар миллий давлатчиликнинг маънавий асосларини яратиш билан белгиланади. Бунда И.А.Каримовнинг «Биздан озод ва обод Ватан қолсин», «Ҳалоллик ва фидойилик фаолиятимизнинг асосий мезони бўлсин», «Истиқлол ва маънавият», «Халқимизнинг йўли мустақиллик, озодлик ва туб ислоҳотлар йўлидир», «Бунёдкорлик йўлидан» асарларининг аҳамияти жуда катта.

— Тўртинчи йўналиш Ўзбекистонда шаклланаётган давлатчиликнинг ташқи сиёсати, миллий хавфсизлик ва халқаро ташкилотларнинг дунё муаммоларини ҳал этиш борасидаги фаолиятига муносабатдир. Айтиш мумкинки, Ўзбекистон мустақил давлат сифатида инсоният тақдирига дахлдор бўлган масалаларга жиддий қарашлари ва ташқи сиёсат борасидаги стратегияси унинг халқаро нуфузини белгилашда муҳим омил бўлмоқда. Давлатчиликнинг асосий жиҳатлардан бири бўлган мазкур масала Президент И.Каримовнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 48 сессиясида, БМТнинг Тошкент семинар — кенгашида, БМТнинг 50 йиллиги муносабати билан Бош Ассамблеянинг махсус тантанали йиғилишида сўзлаган нутқлари, Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилоти, Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилоти, Мустақил Давлатлар Ҳамкорлиги, Марказий Осиё Ҳамдўстлиги ва бошқа ташкилотлар йиғилишларида қилган маърузалари, «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» асари асосий дастур вазифасини ўтайди.

Мазкур ишда юқорида келтирилган фикрлар асосида сиёсий етакчининг жамиятни тубдан янгилаш шароитида тутган ўрни ва роли биринчи марта тадқиқ этилади. Бунда қуйидаги масалаларга эътибор берилди:

Биринчидан, Ўзбекистонда мустақилликкача бўлган даврда юзага келган ижтимоий-сиёсий жараёнларни таҳлил этиш ва шу асосда истиқлол моҳиятини аниқлаш;

Иккинчидан, Ўзбекистонда ҳуқуқий-демократик давлат қуришнинг ўзига хос тамойилларини ўрганиш ҳамда жаҳон давлатчилиги илғор тажрибалари билан қиёслаб, сиёсий-назарий жиҳатдан таҳлил этиш ва умумлаштириш;

Учинчидан, Фуқаролик жамиятининг ҳуқуқий-маънавий асосларини аниқлаш, уни янада чуқурлаштириш имкониятларини ўрганиш ҳамда жамиятни демократиялашнинг ўзига хос тамойилларини таҳлил этиш, илмий-назарий, жиҳатдан ўрганиш;

Тўртинчидан, сиёсий ҳокимиятни мустаҳкамлашнинг асосий омилларини, давлат ва фуқаро, жамият ва шахс ўртасидаги муносабатларни чуқурлаштириш асосида сиёсий ҳокимият легитимлигини таъминлашнинг ўзига хос жиҳатларини аниқлаш;

Бешинчидан, сиёсий ҳокимиятнинг минтақалараро ва миллатлараро муносабатларни уйғунлаштиришдаги ўрни ва ролини таҳлил қилиш;

Олтинчидан, миллий хавфсизликни мустаҳкамлаш сиёсий ҳокимият легитимлигини таъминлашнинг пойдевори эканлигини асослаб бериш.

Китобда ҳокимият, бошқарув, давлат бошқаруви, сиёсий нуфуз,сиёсий етакчининг жамият тараққиётидаги ўрни ва роли Ўзбекистон Республикаси сиёсий ҳокимияти легитимлигини таъминлаш асносида тадқиқ этилади. Ана шу тадқиқот натижаси сифатида сиёсий етакчининг феномени, унинг ўзига хос иш услуби, сиёсатчи ва шахс сифатидаги яхлит илмий-назарий портрети яратилади.

Кузатишлардан келиб чиқиб шуни айтиш мумкинки, жамият тараққиётида шахснинг роли қанчалик муҳим сиёсий ижтимоий ва тарихий аҳамият касб этса, ўтиш даври[illegible] бу яна ҳам жиддийроқ тус олади. Чунки бундай та[illegible]ликали даврда сиёсий етакчи жамиятнинг бош йўналт[illegible]увчи кучи, барқарорликни таъминлашда асосий та[illegible]нч, давлат ва фуқаро ўртасидаги муносабатларни чуқурлаштиришда муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Президент Ислом Каримов ўзбек миллий давлатчилиги асосчиси сифатида жаҳон миллий озодлик ҳаракатларининг йирик намоёндалари билан қиёслаганда янги даврнинг янги маҳсули сифатида кўзга ташланади. Зотан Ислом Каримов тарихий ва ижтимоий ходиса сифатида жаҳон сиёсатининг минбарига чиқди.

Президент Ислом Каримов сиёсий, ташкилий, ғоявий ва бошқа турли маъмурий жиҳатлардан жуда мустаҳкамланган, янгича яшашни мутлақо истамайдиган тузум томирлари чирмашиб кетган бир шароитда янгича тафаккур ва янгича тарафдори бўлиб майдонга чиқди. Эскилик билан янгилик ўртасидаги шафқатсиз курашда енгиб, жамиятда барқарорликни сақлаб келмоқда. Унинг новаторлик кучи мамлакатни бир тузумдан иккинчи бир тузумга ўта хушёрлик, ўзи танлаган йўлнинг тўғрилигига қатъий ишонч билан бораётганлигида, ислоҳотларни эпчиллик ва қаттиққўллик билан жорий этишда интилишда намоён бўлмоқда. Бу Президент И.Каримов феноменининг муҳим белгисидир.

Мустақиллик эволюцияси бевосита И.Каримов сиёсатининг эволюцияси билан чамбарчас боғликдир. Бу ҳар икки ҳодиса бир-бирини тўлдириб, тобора шаклланиб, кучга тўлиб бораётган воқеликдир.

Тарихий тажрибалар шуни кўрсатадики, ижтимоий ҳодисанинг йўналиши, муваффақияти ва ижобий якуни аксарият ҳолларда сиёсий етакчининг раҳбарлик маҳоратига, ақл-идрокига, ижтимоий ўзгаришларнинг келажагини қай даражада аниқ ва равшан кўра олишига, жамиятдаги сиёсий вазиятга тўғри баҳо бера олишига, мамлакатнинг истиқболини белгиловчи кучлар ва жараёнларни қанчалик усталик билан бошқара олишига боғлиқдир. Шу жиҳатдан, мамлакатимизда янгича демократик жамият сари астойдил қадам ташланаётган бир пайтда, юртимиздаги сиёсий ўзгаришларнинг бошида турган етакчининг фаолиятини сиёсатшунослик фани нуқтаи-назаридан илмий-назарий таҳлил этиш — жамиятимиз тараққиётининг истиқболи учун долзарб аҳамиятга эга бўлган вазифадир. Бу вазифани бажариш тадқиқотчидан ҳар тарафлама кенг назарий билим, чуқур фалсафий тафаккур, холисона сиёсий баҳо бера олиш қобилиятини талаб қилади. Бундай политологик таҳлил учун сиёсий етакчи ҳақидаги ҳаммага маълум бўлган, газета ва журналлар саҳифаларида эълон қилинаётган мақола ва эсселар етарли бўлмайди. Балки бундай масъулиятли вазифани бажариш тадқиқотчидан мазкур сиёсий жараённинг ичида бўлишни, сиёсий етакчининг амалий ишларини ҳар тарафлама илмий-назарий баҳолай олишни талаб қилади. Шу сабабли Н.Жўраевнинг кузатишлари ва сиёсий таҳлили жиддий эътиборга сазовордир.

Муаллиф Ўзбекистонда давлат ва жамият қурилишининг муҳим сиёсий ва ҳуқуқий муаммоларини таҳлил этар экан, бу борада жаҳондаги илғор мамлакатларнинг тарихий тажрибалари, халқимизнинг миллий ўзига хослиги билан боғлиқ бўлган анъаналарнинг сиёсий етакчи томонидан тўғри ҳисобга олиниши, сиёсат ва иқтисод, маънавият ва маърифат, ишлаб чиқариш ва таъминот ижтимоий муҳофаза ва адолатлилик сингари жамиятни бошқаришдаги йўналишларда кетма-кетликка, устувор йўналишларни, долзарб вазифаларни ўз вақтида пайқай олиши ҳамда бу жараёнларни бошқаришда босқичма-босқичликка риоя қилиши сингари раҳбарлик маҳоратини холисона таҳлил этишга ва шу асосда муҳим социологик ва политологик ҳулосалар чиқаришга эришган.

Сиёсий етакчи фазилатлари жамиятнинг айнан энг мураккаб тангликка тушган вазиятларида майдонга чиқади ва сиёсий жараённи маҳорат билан бошқариб, жамият тараққиётини истиқболли йўлга олиб чиқа олади ва натижада жамиятни оғир ва хатарли тангликдан қутқаришга эришади. Бундай ҳолларда жамиятнинг асосий ҳаракатга келтирувчи кучлари сиёсий етакчига, унинг ақл-идрокига ишонади, ортидан эргашади, жамиятни тўғри йўлга олиб чиқишда лидерга таянч бўлади.Бу ҳолат Ўзбекистон Республикаси ижтимоий тараққиётида ҳам яққол намоён бўлмоқда.

Асарда миллий давлатчилигимизнинг назарий ва методологик асослари, унинг иқтисодий ва маънавий негизларини яратиш, давлатнинг миллий хавфсизлигини таъминлаш сингари тўртта муҳим йўналиш бўйича олиб борилаётган давлат сиёсатининг моҳияти атрофлича таҳлил этилган.

Муаллиф демократик жамиятни бунёд қилиш, ислоҳотнинг тақдири нималарга олиб бориши — бизда интеллектуал кучларнинг савиясига ёшларимизнинг маданий ва профессионал малакаларининг даражасига, уларнинг қандай идеалларга интилишларига, маънавий дунёсининг қанчалик юксаклигига боғлиқ деган хулосага келади. Шу сабабли республикамиз Президенти ёшларнинг тарбиясига, олий ва ўрта таълим тизимини тубдан қайта қуришга жиддий эътиборни қаратмоқда деб таъкидлайди муаллиф, сиёсий лидернинг социал-маърифий соҳадаги сиёсатига баҳо бераркан.

Шунингдек, ишда сиёсий лидернинг халқаро тангликларни юмшатиш, миллатлараро ва давлатлараро ҳамкорликлар, миллий, минтақавий ва халқаро хавфсизликни сақлаш борасидаги мамлакатимизда ҳуқуқий давлат ва фуқаровий жамият бунёд қилиш, аҳолининг ижтимоий муҳофазасини таъминлаш соҳаларида тутган сиёсий позицияларига ҳам тегишли политологик баҳо берилган. Бу ишнинг мазмунини янада бойитган.

Менинг фикримча, мазкур китобнинг чоп этилиши сиёсий фанлар тизими ва сиёсий публицистикада муҳим ходиса сифатида баҳоланиши керак. Бу асар албатта ўзининг китобхонларида янги, чукур фикр юритиш учун катта имкониятлар яратади.

Рустам ЖУМАЕВ,
сиёсий фанлар доктори.

ОНА ТАБИАТНИ АВАЙЛАБ

Фарғона ўрмон хўжалиги коллективи эл-юрт дастурхонини ноз-неъматлар билан сероб қилишдек қутлуғ ишга ўз ҳиссаларини қўшиб келишяпти. Кечагина қақроқ дашт ҳисобланган ерларда бугун ям-яшил мевазор боғлар бунёд этилмоқда. Биз Фарғона ўрмон хўжалиги раҳбари билан суҳбатлашдик.

- Табиатни муҳофаза қилиш, йўллар ва экинларни қум кўчишдек кучли офатлардан, тупроқни сув ва шамол эрозиясидан асраш мақсадида ўрмон хўжалиги жамоаси кўплаб ҳайрли ишларни амалга оширмоқда,-деди Фарғона ўрмон хўжалиги директори Маҳаммадали Раззоқов суҳбатда.- Хўжалигимизнинг Тошлоқ, Ёзёвон, Фарғона, Олтиариқ, Охунбобоев туманлари ҳудудларига жойлашган бўлимлар боғбонлари мамлакатимиз яшил бойликларини кўпайтиришга ҳисса қўшишмоқда. Биргина ўтган йил баҳорида 150 минг туп мевали ва манзарали дарахт кўчатлари корхона ва ташкилотларга, аҳолига сотилди.

Ўрмон хўжалигимиз 2923 гектар майдонга эга бўлиб, бунинг 1000 гектари боғлар ва экинзорларни ташкил этади. Қолган 2000 гектарга яқин ер майдони Марказий Фарғонанинг чўл зонасига, қум барханлари билан қопланган. Тўқайзорлари, қамишзор, адирларга ўхшаб кетадиган қум барханлари табиатнинг инсонга кўрсатган катта хазинасидир. Ана шу қамишзорларни чўл ўртасидаги кўлларни табиий ҳолатда сақлаш, ҳайвонот оламини авайлаб-асраш бевосита хўжалигимиз захматкашлари зиммасига тушган. Чўл ерларда қум кўчишнинг олдини олиш учун 500 гектар майдонга саксовул, қандим, черкес каби иҳотабоп дарахтларни кўпайтирдик. Бундан ташқари 500 гектар майдондаги қамишзорларни, кўлларни табиий ҳолда сақлаш, ёввойи паррандаларни турли тажовузлардан асраш борасида ҳам катта ҳажмдаги ишлар амалга оширилмоқда. Баҳорда экиш учун ҳозирнинг ўзида 2-3 ёшли турли мева кўчатлари тайёрлаб қўйилди. Олма, нок, ўрик, бодом, гилос каби мева кўчатлари, арча, гул сасна каби игна баргли манзарали дарахт кўчатларининг харидори кўпайиб қолгани бизни хурсанд қиляпти. Шу боисдан 450 минг туп мевали ва манзарали дарахт кўчатлари ҳозирлаб қўйилди. Хўжалигимиз аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш борасида ҳам иш олиб бормоқда. Ўтган йили боғ қатори оралари ва дашт ерларга буғдой экиб, 75 тонна дон етиштирдик. Олинган дон ҳосилининг бир қисмини хўжалик аъзоларига ва камхарж оилаларга арзон нархларда сотдик. Тегирмон қурдик. Донни ана шу тегирмонда ун қилиб, ишчи-хизматчиларимизга беряпмиз. Мевали боғлардан олинган 210 тонна ҳосилнинг бир қисмини давлатга сотдик. Бир қисмини эса аҳолига арзон нархларда сотилди. 450 килограмм тоза асални, ишчи-хизматчиларга тарқатилди. Бундан ташқари халқ истеъмоллари моллари ишлаб чиқариш ҳам йўлга қўйилди. Хўжалик ҳудудидаги дашт ерларда супурги шувохи кўплаб ўсади. Шу шувохдан 50 минг дона супурги тайёрлаб, корхона ва ташкилотларга сотилди. 60 минг дона уй супургиси сотилди.

Маълумки дашт ерлар тупроғи бебаҳо. Шу тупроқдан хўжалик хизматчилари 200 дона тандир, 1500 дона яшик тайёрлаб мижозларга етказиб берилди. Бу ишларда Рустамжон Тўйчиев, Абдуллажон Исамуддинов, Ботирали Худойберганов, Мелиқўзи Расулов, Ғофуржон Йўлдошев, Ҳасанбой Пўлатовларнинг ҳиссалари катта бўлмоқда.

Ўрмон хўжалигида аҳолини ёғоч ва ёғоч материаллари билан таъминлашдек хайрли ишни уддалаш мақсадида тераккзорларни кенгайтириш борасида қатор чора-тадбирлари кўриляпти. Чунончи, ўтган йилнинг баҳорида 20 гектар майдонга 100 минг туп терак кўчатлари ўтказилди. Ҳозирги кунда майдони 100 гектарга етказилди.

Аҳмаджон ТЎХТАСИНОВ.

ЯНГИ КОРХОНАНИНГ ИЛК ҚАДАМЛАРИ

Хоразм вилоятининг Гурлан туманида йирик тўқимачилик мажмуи ишга тушганига эндигина бир йил бўлди. Лекин шу вақт ичида корхонада аҳил, тиришқоқ жамоани шакллантириш учун анча ишлар қилинди. Бугунги кунда бу ерда 1000 нафардан зиёд киши ишламоқда. Улар бажараётган ишлар сифати анча яхши. Корхонада ишлаб чиқарилаётган трикотаж буюмларининг харидоргирлиги фикримизнинг далилидир.

Бугун корхона ҳиссадорлик жамиятига айлантирилган бўлиб, пахта толасини қабул қилиб, тайёр маҳсулот қилиб чиқаради.

Жамоа шартномасида ишчи-хизматчилар учун катта имтиёзлар белгиланган. Ишчиларга имтиёзли баҳода тушлик тайёрлаб бериляпти. Меҳнатни муҳофаза қилиш тадбирларига 2,6 миллион сўм ажратилган.

Кўп болали оилаларга моддий ёрдам тўланмоқда. Мактаб-интернатни корхона ўз оталиғига олган бўлиб, унга 200 минг сўм ажратилди. Муҳими меҳнаткаш инсоннинг қадр-қиммати жойига қўйилаётганидан бу ерда муваффақиятлар ой сайин кўпайиб бормоқда.

Шихназар АҲМЕДОВ.

Касаба уюшма ҳаёти

МАҚСАД ВА ИСТАК МУШТАРАК БЎЛСА...

Ёшларимизнинг билим олишлари, уларнинг келажакда бирор касб-ҳунарнинг эгаси бўлиб етишишлари учун ҳозирги кунда ҳар томонлама эътибор берилмоқда.

Олийгоҳларда таҳсил олаётган талабалар учун шарт-шароитлар қанчалик яхши яратилган бўлса, у ердан малакали мутахассислар, келажакда ҳар бир соҳада улардан умид қилса арзигулик инсонлар етишиб чиқишга ҳеч шак-шубҳа бўлмайди.

Тошкент давлат дорилфунуни фан соҳасидаги кўпгина ютуқлари билан фахрланса арзигулик ишларини масъулияти ғоят катталиги инобатга олинар экан, талабалар касаба уюшмаси зиммасидаги сермашаққат меҳнат даври ҳам юқори баҳоланса арзигулик.

Ҳозирги кунда бу олийгоҳда 14 та факультет мавжуд бўлиб, унинг кундузги бўлимида 4000дан зиёд талабалар таълим олмоқдалар. Бу каттагина кўрсаткич алабатта.

ТошДУ талабала касаба уюшмасида қилинаётган ишлар, ютуқ ва камчиликлари ҳақида касаба уюшма раиси Худойназаров Олимжон ака билан суҳбатлашдик.

— Ташкилотимизнинг асосий йўналишларидан бири талабаларни иш билан таъминлаш, моддий томондан қийналаётган талабаларга ёрдам бериш, жамоат ишларида фаол қатнашган талабаларни моддий, маънавий рағбатлантириб туришдир.Масалан, талаба-ю, аспирантлар орасида 27 та ота-онасиз, 23 та ногирон ва 200 га яқин янги турмуш қурган фарзандли оилаларга йил давомида ижтимоий ва иқтисодий соҳаларда ғамхўрлик кўрсатилмоқда. Ўтган 1997 йил давомида 240 га яқин талаба ва аспирантларга 120,810 сўмлик ёрдам кўрсатилди.

Бу йил эа моддий ёрдамдан ташқари яқин кунларда шароити оғир талабаларга кийим-кечак сотиб олиб бермоқчимиз. Наврўз байрамига тадбирлар уюштирганмиз.

— Маданий, оммавий ишлар бўйича тадбирлар ўтказилишида ҳам касаба уюшма қўмитасининг ўз ўрни бор. Айниқса, билимга чанқоқ талабаларда ҳар хил кеча-ю, байрамлар ўтказиш учун қизиқиш катта бўлади, шундай эмасми?

— Ҳа, албатта. Ташкилотимиз талабаларнинг маданий ҳордиқ олишлари учун бир қанча ишларни амалга оширишни режалаштирган. Шунингдек, ташкилотимиз Тошкент шаҳридаги театрлар билан шартномалар тузган. Айниқса, Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик театри, Аброр Ҳидоятов номли ёшлар драма театри билан алоқалар мустаҳкамланиб бормоқда. Шу кунгача талабалар «Чимилдиқ» этнографик томошасини», «Алдагани хотин яхши», «Афандининг беш хотини», «Отелло», «Беш сўм», «Қатағон» каби спекталларига боришларини режалаштирганмиз.

Талабаларга имтиёзли равишда концертлар ташкиллаштирдик. Кулгу усталари Мирзабек Холматов, Обид Асомов, элга танилган Салоҳиддин Азизбоев, Шуҳрат Давлетовлар билан бўлган қизғин учрашувлар талабаларда катта таассурот қолдирди.

— Кейинги йилларда мамлакатимизда инсон саломатлиги йўлида бир қатор ишлар амалга оширилмоқда. Ўзингизга маълум, бу ерда таҳсил олаётган талабаларнинг кўпчилиги узоқ юртдан келишган, демоқчиманки, ота-онасидан узоқда. Ҳозирги шароит ҳаммамизга маълум. Дори-дармон фалон пул, унинг устига яқинда касалхонада хизмат кўрсатиш ҳам пуллик бўлди. Мана шу борада талабаларга бирорта имтиёзлар белгиланганми?

— Биз талабаларнинг ота-онасидан узоқлигини ҳам ҳисобга олган ҳолда хабарингиз бор яқинда шаҳримизда менингокок касаллиги билан кўпчилик кишилар хасталангани маълум бўлди. Бу касаллик бизнинг талабалар шаҳарчамизни ҳам четлаб ўтмади. Яъни 10 нафар талаба ушбу касаллик билан шифохонага ётқизилди. Биз уларга ҳозирги шароитни ҳисобга олиб, 1,5 минг сўмдан 4,5 минг сўмгача маблағ ажратиб, дори-дармон ва даволанишлари учун сарфланди. Яна шуни айтиш керакки, талабалар соғлиғиги тиклаш ва даволашда беморликларни олдини олиш шифохонамизнинг хизмати ҳам беқиёс. Шифохонада 30 дан ортиқ юқори малакали хизматчилар 100дан ортиқ талабаларга ҳар ойда беминнат хизмат кўрсатадилар. Талабаларга 45 турдан зиёд шифо малҳамларида хизмат кўрсатилади. Бу ерда талабалар даволанишдан ташқари 3 маҳал бепул овқат билан ҳам таъминланади. Беморликларни олдини олиш шифохонамизда талабалар ҳар 6 ойда 24 кун дам олиб, даволаниш имтиёзига эга. Ўтган 1997 йилда 1222 талаба ва аспирантлар учун хизмат кўрсатилди. Ундан ташқари ўтган йилнинг ўзида Республика даволаниш ва дам олиш масканига 55 та талабага имтиёзли равишда саёҳатларга бориб келишилари учун йўлланмалар берилди.

— Ёшлик жўшқинлигисиз талабалик ҳаётини тасаввур қилиб бўлмайди. Талабаларнинг спорт билан шуғулланишлари, уларнинг спортга қизиқишларини тобора орттириш учун нима ишлар қилинмоқда?

— Оммавий кўнгилли жисмоний тарбияни шакллантириш, спортни ривожлантириш борасида қўмитамизнинг алоҳида хизматлари бор, албатта.

Республика вазирлар маҳкамасининг Ўзбекистонда футболни ривожлантириш юзасидан қабул қилинган қарорни амалга ошириш бўйича тадбирлар ишлаб чиққанмиз. Шунингдек, талабалар ўртасида ўтказилган шахмат-шашка; арқон тортиш, баскетбол ва волейбол, айниқса, футбол мусобақаларида қатнашган барча команда иштирокчиларига қимматбаҳо совғалар, эсдалик ва пул билан рағбатлантирилди...

Ютуқ бор жойда камчилик бўлади, деганларидек, биз ҳам баъзи камчилик, муаммолардан ҳоли эмасмиз. Ҳозирги кунда ҳамма талабаларга ёрдам кўрсатиш учун маблағ етишмайди. Фақат кам таъминланганларни қўллаб-қувватлаш билан чекланаяпмиз. Аслини олганда қўмитамиз ҳамма талабаларга ёрдам кўрсатиши керак.

Бундан ташқари ётоқхоналаримизда канализация қувурлари эскирган. Айтиш керакки, уларни таъмирлашга ҳам имконият етарли эмас. Келажакда мана шу муаммоларни ҳал этсак, фақат шароити оғир талабаларнигина эмас, барча талабаларга моддий ёрдам бериб, уларни хурсанд қилсак деймиз.

Ҳа, бир сўз билан айтганда, Тошкент давлат университети талабалар касаба уюшма қўмитаси ёшларни ҳар томонлама ҳимоя қиладиган ва уларни қўллаб-қувватлайдиган жамоа ташкилотидир.

Мустақиллик яна шундай юксакликларга, илм-фан тараққиётига йўл очди. Демак, ТошДУ талабаларга маънавий ва моддий жиҳатдан ёрдам беришга сидқидилдан хизмат қилади. Энг асосийси, эса Олимжон ака айтганидек, мақсад ва истак муштарак бўлсин.

Б.СУЛТОНОВА.

ОТА КАСБИНИ ЭЪЗОЗЛАБ...

Отамиз Ҳожимуҳаммад Мукаррамов 30 йил Тошкент телестудиясининг машинасини ҳайдаганлар. Доимо узоқ вилоятларда ижодий сафарда бўлардилар. Сафарлардан уйга қайтганларида бизларни бағрига босиб сўрашиб, меҳрлари қонгач, болаларим ота касбда гап кўп, деб айтардилар.

Кейин билсак, у киши биз фарзандларини ўз касбларига меҳр-муҳаббат руҳида тарбиялаётган эканлар,-деб ҳотирлайди Турғун ака Ҳожиматов.-Қарангки, ака-ука шофёр бўлдик. Отамиз бизга энг аввало машинани озода тутиш, ҳамма ёғини ёғ тегса ялагудек қилиб, ораста қилишга ўргатардилар. Машина чамбарагини талашиб, навбатма-навбат айлантираётганимизни, у ёқ-бу ёғини тозалаётганимизни кўрганларидаги қувончларини айтмайсизми.

1996 йил 3 март куни Турғун ака Ҳожиматов сарой дарбозасидан «Мерседес-Бенц» машинасини биринчилар қаторида ҳайдаб чиқди.

Қамтар Турғун аканинг биринчи «қалдирғоч» шогирди, укаси Тоҳир Мукаррамовдир. Бу йигит шоир табиатли, юзидан табассум аримайдиган, қувликни қувадиган, шўхликни енгадиганлардан. Тоҳир қаерда бўлмасин, ота касбини улуғлаб келяпти. Орзуси Ҳожиматовлар сулоласининг шаънига доғ туширмаслик. Бу муддаосига эришаяпти ҳам. 36, 42, 43, 176, 179- йўналишларда ишлаб, яқин дўст ва кўп тажриба орттирди.

Иқтидорли ака-ука ҳайдовчиларга: «Касб маҳоратини ошириб бораётган қайси ҳайдовчиларга тенглашишни истардингиз?»,- деб мурожаат қилганимизда.

Турғун Ҳожиматов: 85-йўналиш сардори Фатхулла Саъдиев, Абдурасул Абдуворисов, Самиғ Ҳолиқовларни ҳурмат қиламан, уларнинг иш дастуридан андоза олиб, кам бўлмаяпмиз.

Тоҳир Мукаррамов: «Мерседес-Бенц» русумли машина чамбарагини биринчилардан бўлиб айлантирган Абдуқаҳҳор Мавлоновга тенглашишни жуда-жуда истайман. Лекин бу юқори даражага чиқиш учун кўп изланиш керак,- деб жавоб бердилар.

Юнус ЗИЁДОВ.

Суратда:Турғун ака Ҳожиматов (чапда) укаси Тоҳиржон билан ўзаро маслаҳатлашмоқда.
Суратчи: Равиль МАҲМУТОВ.

Ишчи шарафи

СЎНМАС ЖОЗИБА

Дунёнинг ишлари ажабтовур. Баъзан ҳаёт синовлари шундай қаттиқ бўладики, ўта иродали инсонлар ҳам унинг олдида эсанкираб қоладилар. Очиловлар хонадонида ҳам худди шундай бўлди. Меҳрибон ота-оналаридан барвақт жудо бўлган тўрт ака-ука бир зумда ҳар томонга тарқалиб, болалар уйларига жойлашишди. Хайриятки, дунёда етимлар бошини силайдиган яхши одамлар бор. Маннон Очилов ҳам ана шундай етимпарвар инсонлар тарбиясини кўриб, 1942 йилнинг 4 августида 12 нафар ўсмир дўсти билан болалар уйидан учирма бўлиб чиқишди. Худди шу куни Маннон ўртоқлари билан тепловоз-вагон созлаш заводига қабул қилиндилар.

Ёш ўсмир Маннон вагон цехида ишлай бошлайди. Яшаш учун унга ётоқхона ҳам бердилар. Уруш йиллари... Эркаклар ўрнида ҳам ёш болалар, аёллар ишлашади. Давр оғир, меҳнати эса кишини эзади. Шунга қарамай, Маннон вагон цехида темирчилик ҳамда дурадгорлик касбларини эгаллади. Сўнгра қозон цехида паровозларнинг қозонхоналарини тузатишга жалб этилди. «Иш» оғир, лекин «у» бажарилишини кутади. Бинобарин, ким томонидан бажарилиши эса «иш» учун барибир. Муҳими - бажарилсин. Маннон ўзидан катталар қандай иш буюрса, йўқ демади. Унга кекса ишчилар ҳавас билан боқиб, барака топкур, жуда чаққон бола экан-да, деб қўйишарди.

Ўша уруш йиллари қозон цехига Константин Николаевич Матвеев деган олийжаноб инсон бошчилик қиларди. Унинг ўчмас хотираси ҳамон Маннонниг ёдида. Чунки, К.Н.Матвеев қўл остида ишловчиларга жуда хушмуомала, ширинсўз, худди зиёлилардек мулойим гапирадиган одам эди. Ҳар доим ишчилар билан камтарона сўзлашар, ўнг қўлини кўксига қўйиб, камоли эҳтиром-ла ҳол-аҳвол сўрашарди. Аслида ҳам ишчилар бундай муомалага тамомила лойиқ эдилар. Чунки улар ўн икки соатлаб ишлашар, ҳаттоки, айрим вақтларда кеча-кундуз ишхонада қолиб кетишга тўғри келарди.

Маннон паровозларнинг турли деталларини жамлаш, уни созлаш ишларида фаол иштирок этди. Ўша даврларда тўзатиш учун келтирилган паровозларнинг қозонхоналари инқилобдан илгари Америка, Руминия, Чехословакия заводларида ишлаб чиқарилганлари туфайли жуда эскириб кетганди. Айрим эҳтиёт қисмларни топиш амри-маҳол. Бундай ҳол эса таъмирлаш ишларини бажаришда ниҳоятда катта қийинчиликлар туғдирарди. Шунга қарамай ўсмирлар ғайрат-шижоат қилиб, бир жуфт «Ўзбекистон комсомоли» бронепоездини муддатидан аввал таъмирлаб, фронт учун ,шай қилиб беришди. Ушбу бронепоездлар тез орада душман ҳамласини бартараф этиш учун сафарбар қилинганидан ҳамманинг кўнгли хушнуд эди.

Маннон ёш бўлишига қарамай, қисқа муддатда бригада бошлиғи этиб тайинланди. Тўрт кишидан иборат бригада аҳли бир тан-бир жон, бир оила фарзандларидек яратувчилик иши билан машғул бўлдилар.

Маннон Очилов завод қучоғида салкам ярим аср меҳнат қилди. Ўзининг ғайрати, ориятлилиги, катта-кичикка ғамхўрлиги, меҳрибонлиги, одамийлиги ва бошқа хислатлари билан кўпчиликка ибрат бўла олди.

— Завод умр-ҳаётим тарихи. Шундай экан, бу қадрдон даргоҳни азиз билиш менинг инсоний бурчим. Шу масканда дўстлар орттирдим. Қолаверса, умр йўлдошим Альфияхонни ҳам шу ерда учратдим. Икки азамат ўғлимизни шу жойдан ишлаб топган ҳалол пулим билан боқиб катта қилдим. Ҳа, ана шу омиллар туфайли Маннон ака ўз заводини қадрлаб, ҳар бир жиҳозига алоҳида меҳр қўйган.

А.БАҲОДИРОВ.

Ҳуқуқий маслаҳатхона

ИШОНЧНОМА НИМА?

Дарҳақиқат, ишончнома нима? Унинг ҳуқуқий ҳолати республикамизнинг қонунчилигида қандай ҳал этилган? Кечагина халқимизнинг кенг «истеъмоли»даги «доверенность»нинг асл моҳияти нимада? Биз у ҳақда нималарни биламиз ва яна нималарни билишимиз лозим?

Шу каби саволлар юзасидан фикр юритмоқчимиз.

Амалдаги қонунчиликка кўра, ишончнома бир шахс томонидан иккинчи шахсга учинчи шахс олдида вакиллик қилиш учун берилган ёзма шаклдаги ваколатдир. Ишончнома вакиллик институтини вужудга келтирувчи энг кенг тарқалган усуллардан биридир. Ишончномада юқоридаги таърифдан кўринадики, уч тараф, яъни биринчи тараф-ишонч билдирувчи, иккинчи тараф-ишончли вакил ва учинчи шахслар (фуқаролар ва ташкилотлар, яъни юридик шахслар) қатнашади. Ишончноманинг моҳияти шундаки, бунда вакил ўзига ишончнома билан берилган ваколатлар доирасидагина иш олиб боради. Бинобарин, вакил ўзининг ҳаракатлари туфайли ишонч билдирувчи учун фуқаролик ҳуқуқ ва бурчларини вужудга келтиради, ўзгартиради ва бекор қилади.

Одатда, ишончнома фуқаролар томонидан ҳам, ташкилотлар, яъни юридик шахслар томонидан ҳам берилиши мумкин.

Ишончнома қонунда белгиланганидек, оддий ёзма шаклда ёки нотариал шаклда расмийлаштирилади. Айтайлик, майда маиший битимларни тузиш, фуқаро (яъни, ишонч билдирувчи)нинг соғлиғи ва ҳаёти ёмонлашганда унинг иш ҳақи, стипендияси ёки бошқа даромадларини олиш бўйича ишончномалар оддий ёзма шаклда, автомобиллар ва кўчмас мулклар билан боғлиқ муносабатларда эса нотариал тартибда гувоҳлантирилган шаклда берилади.

Шундай ишончномалар борки, қонун уларни нотариал тасдиқланган ишончномаларга тенглаштиради. Улар жумласига қуйидаги 3 туркумдаги ишончномалар киради:

- госпиталларда, санаторияларда ва бошқа ҳарбий-даволаш муассасаларида даволанаётган ҳарбий хизматчиларнинг ҳамда бошқа шахсларнинг шу масалалар бошлиқлари, уларнинг тиббий қисм бўйича ўринбосарлари, катта ва навбатчи шифокорлари томонидан тасдиқланган ишончномалари;

- ҳарбий хизматчиларнинг, ҳарбий қисмлар, қўшилмалар, муассасалар ҳамда ҳарбий ўқув юртлари жойлашган, яъни нотариал идоралар бўлмаган пунктларда уларнинг мазкур муассасалар бошлиқлари томонидан тасдиқланган ишончномалари;

- озодликдан маҳрум қилиш жойларида бўлган ёки қамоқда сақланаётган шахсларнинг мазкур муассасалар томонидан тасдиқланган ишончномалари.

Ҳаёт шуни кўрсатмоқдаки, ишончнома бир пайтнинг ўзида бир шахс ёки бир неча шахслар томонидан бир ёки бир неча шахслар номига берилиши мумкин.

Ташкилотнинг, яъни юридик шахсларнинг ишончномаси ўзига хос бўлиб, унинг номидан бериладиган ишончнома мазкур ташкилотнинг раҳбари томонидан имзоланиб, муҳри билан тасдиқланиши лозим. Баъзан юридик шахснинг раҳбари махсус ишончномасиз ҳаракат қилиб, унинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилади.

— **Ишончноманинг муддати қанча?**

Амалдаги қонунчиликка кўра, ишончнома кўпи билан 3 йил муддатга берилиши мумкин. Борди-ю, ишончномада муддат кўрсатилмаса, у берилган кундан бошлаб бир йил давомида амал қилади. Шуни эсда тутиш керакки, берилган санаси кўрсатилмаган ишончнома ҳақиқий саналмайди ва у ишонч билдирувчи учун ҳеч қандай ҳуқуқ ва бурчлар туғдирмайди.

Ишончноманинг муддатлари бўйича яна бир ҳолат шуки, нотариус томонидан тасдиқланган, мамлакатимиздан ташқарида ҳаракатларни амалга оширишга мўлжалланган, айни пайтда амал қилиш муддати кўрсатилмаган ишончнома уни берган шахс (фуқаро ёки ташкилот) томонидан бекор қилингунча амалда бўлади.

Гарчи ишончнома бўйича вакил ҳаракатларни шахсан амалга ошириши шарт бўлса-да, баъзан ваколатларни бошқа шахсга ўтказишга ҳам йўл қўйилади. Бунда қуйидаги шартлар албатта, инобатга олиниши лозим:

биринчидан, ишонч билдирувчининг манфаатларини ҳимоя қилишга шароит мажбур қилган бўлиши;

иккинчидан, бошқа шахсга берилишига асос бўлган ишончнома нотариал тасдиқланган бўлиши;

учинчидан, асосий ишонч билдирувчи бу ҳақда олдиндан огоҳлантирилиши ва унинг розилиги;

тўртинчидан, бошқа шахсга ўтказилиши лозим бўлган ишончноманинг амал қилиш муддати асосий ишончноманинг амал қилиш муддати асосий ишончноманинг амал қилиш муддатидан ошиб кетмаслиги керак.

—**Ишончнома қандай ҳолларда бекор бўлади?**

Амалдаги қонунчиликка кўра, ишончнома қуйидаги ҳолларда бекор бўлади:

- ишончнома муддатининг тамом бўлиши билан;

- ишонч билдирувчининг уни бир томонлама бекор қилиши билан;

- вакилнинг бош тортиши билан;

- ишончнома берган ёки олган юридик шахснинг тугатилиши билан;

- ишончнома берган ёки олган фуқаронинг суд тартибида муомалага лаёқатсиз, муомала лаёқати чекланган ёки бедарак йўқолган ёҳуд вафот этган, деб топилиши билан;

- ишончнома берган ёки олган фуқаронинг табиий вафоти билан.

Умуман, ишонч билдирувчи исталган вақтда ишончномани бекор қилиши, вакил эса- ундан воз кечиши мумкин. Одатда, бу ҳуқуқдан воз кечиш ҳақиқий саналмайди.

Ишончнома бекор бўлганида дарҳол тарафларга хабар қилинади. Турмушда мазкур ҳолат бўйича вакилнинг ишончнома бекор бўлганлигини билган ёки билиши лозим бўлган палла ҳам ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир. Бу борада қонунчилик ишончнома тарафларидан ҳар бирининг ҳуқуқ ва бурчлари ўртасида мувозанат бўлишини таъминлайди. Яъни, ишончли вакилнинг ишончнома бекор бўлганлигини билгунича ёки билиши лозим бўлгунича қилган ҳаракатлари ишонч билдирувчи (ёки унинг ворислари) учун учинчи шахсларга нисбатан ўз кучини сақлаб қолади. Айтайлик, ишончли вакил ишончнома бекор бўлганлигини билган ёки билиши лозим бўлган муддат ўтганидан кейин қилган ҳаракатлари ишонч билдирувчи учун ҳеч қандай ҳуқуқ ва бурчлар туғдирмайди. Учинчи шахслар агар ишончноманинг бекор бўлганлигини билган ёки билиши лозим бўлган бўлса, уларга нисбатан юқоридаги қоидалар қўлланилмайди.

Ишончнома бекор бўлганидан сўнг вакил (ёки унинг ворислари) дарҳол уни ишонч билдирувчига қайтариб бериши шарт.

Демак, ишончномани ҳеч муболағасиз шахс ўз фуқаролик ҳуқуқ ва бурчларини, яъни эрки-иродасини амалга оширишининг билвосита шакли дейиши мумкин. Бунинг нечоғли самара бераётганини турмушнинг ўзи кўрсатиб турибди. Бироқ, сўнгсўз ўрнида шуни айтиш кераки, барча ҳолларда ҳам ишонч билдирувчининг эрки-иродаси ишончнома орқали, аниқроғи вакил орқали амалга оширилавермайди. Масалан, алимент муносабатларида, фуқароларнинг ҳаёти ва соғлиғига етказилган моддий ва маънавий зарарларни қоплаш бевосита ҳар бир шахснинг ўз иштироки билан ҳал қилинади.

Миродил БАРАТОВ,
ҳуқуқшунос.

Ҳуқуқий тарбия

БОЛАЛАР ҲАМ ҚОНУННИ БИЛСИН

Ўтказилаётган сўровлар ва ижтимоий тадқиқотлар якунига кўра қонунни билмаслик ҳар қандай жиноятчиликнинг илдизи ҳисобланар экан. Шу сабабли ҳам Президентимиз Ислом Каримов ҳуқуқ-тартибот идоралари раҳбарлари, ҳуқуқшунос олимлар билан ўтказган учрашувида халқнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, малакали ҳуқуқшунос кадрлар тайёрлаш, қабул қилинган қонун ва қонунчилик ҳужжатлари моҳиятини аҳолининг кенг қатламига етказиш каби вазифаларни таъкидлаб ўтди. Вазирлар Маҳкамасининг «Ҳуқуқий маърифат тарғиботи марказини ташкил қилиш ва ҳуқуқий адабиётларни аҳолига етказиб беришни йўлга қўйиш тўғрисида»ги қарори ҳам юқоридаги вазифаларни бажариш йўл-йўриқларига бағишланган.

Бугунги кунда мактабларимизнинг тўққизинчи синфлари учун «Давлат ва ҳуқуқ асослари» дарслиги яратилиб, ўқувчиларга етказилди. 34 соатлик ҳажмда «Конституцион ҳуқуқ асослари» факультатив курслари жорий этилди. «Ҳуқуқий таълим тўғрисида»ги Низом асосида ёшларни дарсдан ташқари пайтда ҳуқуқий тарбиялаш бўйича илмий-методик анжуманлар, семинар ва конференциялар уюштирилмоқда, илғор тажрибалар тарғиб қилинаётир.

Вилоятимизнинг туман ва шаҳарларида 9 та мактабда ҳуқуқшунослик йўналишида синфлар очилган. Дарвоқе, ҳуқуқшунослик бўйича олимпиадалар ўтказилаётгани ҳам болаларда бу соҳани чуқурроқ ўрганишга қизиқиш уйғотяпти.

Ҳуқуқий тарғибот, билим, кўникма агар мактабдан бошланса, у аста-секин ҳаётий тажриба асосида бойиб боради. Бундан ташқари, ҳуқуқий билимлар асоси агар мактабда яхши ўтказилса, болалар қонундан шунчалик кўпроқ хабардор бўлади.

Менимча, мактабларда ҳуқуқшунослик фани бўйича дарслар соатини имкон қадар кўпайтириш, тўгарак ва клублар ташкил этиш зарур. Биз бугунги кунда ана шу соҳа бўйича махсус синфларни кўпайтириш, иложи бўлса, лицейлар очиш ҳақида бош қотираяпмиз.

Вилоят ички ишлар бошқармаси «Маҳалла»,«Камолот» жамғармалари вилоят бўлимлари билан ҳамкорликда мактабларда, маҳаллаларда балоғатга етмаган ёшлар ўртасида қонунбузарлик ҳолатларини камайтириш масаласига оид тадбирлар ўтказаяпмиз. Эндиликда бундай анжуманларни мунтазам ва тартибли равишда ўтказиб бориш пайти келди.

Яна бир нарса тажрибали юристлар, меҳнат фахрийлари мактабларда ўқувчилар билан учрашув ўтказиб, қонунчилик ҳақида маърузалар қилиб турисша, савол-жавоб ўтказилса, нур устига аъло нур бўлур эди.

Анвар БЕКМУРОДОВ,
Самарқанд вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи.

1998йил — Оила йили

ЖАМИЯТНИНГ ТУБ НЕГИЗИ

Оила - жамият кўзгуси. Агар оилада ҳаёт соғлом, шукуҳли, файзу баракали ва саодатли бўлса, жамият ҳаёти ҳам шу қадар жозибалидир. Бизнинг Ғузор туман суди раиси Олимжон ТАНГМАТОВ билан бўлган мулоқотимиз айнан оила хусусида бўлди.

- Олимжон Каримович, оила тушунчасини қандай изоҳлайсиз?

- Ҳалқимизда қуш уясида кўрганини қилади, деган ажойиб нақл бор. Ўзбек оиласи - халқимизнинг энг эзгу маънавий, аҳлоқий қадриятларини, нурли анъаналарини ўзида мужассамлаштирган. Бизда ўтган аждодларимизга, боболар ва момоларга, ота-оналаримизга, ёшу улуғларга ҳурмат-эъзозни фарзандларимиз энг аввало оила бағрида ўз руҳларига сингдирадилар. Бундай фазилатлар халқ ва Ватаннинг маънавий бойлиги ва улар ҳамиша ривож топиши лозим. Бунда оиланинг масъулияти беҳаддир. Ҳамма нарса оиладан бошланади. Ўсиб келаётган авлодларнинг камолати ҳам, инқирози ҳам. Агар оила соғлом, ота-оналар маънавий фазилатли, ўзаро эҳтиромли, жамият қадриятларига эътиборли ва эътиқодли бўлса, бундай оиладан чиқадиган фарзанд ёмон бўлмайди. Аксинча оила бошлиқлари маънавий тубанлик кўчаларига кириб кетган бўлсалар, бу иллат болалар тарбиясида ҳам ўз қора доғини қолдиради, албатта.

Давлатимиз ва жамиятимиз оилага катта эътибор берар экан, қарс икки қўлдан чиқади деганларидек, оилалар ҳам давлат ва жамият олдида ўз бурчи, масъулиятларини чуқур ҳис қилмоқлари ҳам фарз, ҳам қарздир.

— Оилаларни ижтимоий ҳимоялаш кафолатланганми?

- Албатта-да. Оила - жамиятнинг негизи эканлигини ҳисобга олган ҳолда республикамизда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, оилаларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялашга алоҳида эътибор берилмоқда. Ўзингиз ўйланг дунёнинг ҳеч бир мамлакатида учрамайдиган «Соғлом авлод учун»халқаро жамғармаси тузилгани ва шу номдаги орден таъсис этилиши ҳам айни шу ғамхўрликдан далолат беради.

Маълумки 1994 йилдан бошлаб республикамизда кам таъминланган ва кўп болали оилаларга ёрдам кўрсатиш тизимини тубдан ислоҳ қилишга киришилди. Бунда айниқса, Вазирлар Маҳкамасининг «Болали оилаларга давлат ижтимоий ёрдами тизимини такомиллаштириш чоралари тўғрисида»ги қарори муҳим аҳамиятга эга бўлди. Эсингизда бўлса шу вақтдан бошлаб кам таъминланган оилаларга нафақа тўлашнинг ягона тизими жорий этилди.

Ўзбекистон республикаси Президентининг «Кам таъминланган оилаларни ижтимоий ҳимоялаш чоралари тўғрисида»ги фармонига кўра эса нафақаларни тайинлаш ва тўлаш ишлари тўғридан тўғри жойлардаги маҳалла қўмиталари ихтиёрига берилди. Юртбошимизнинг ушбу фармони нафақаларнинг аниқ манзилли бўлишини таъминлабгина қолмасдан, бугунги кунда оила маъмурчилигини оширишга ҳам ижобий таъсир кўрсатмоқда.

- 1997 йил арафасида ҳам оила манфаатини кўзловчи фармон қабул қилинганди?

- Тўғри айтасиз. Президентимизнинг «Болали оилаларни давлат томонидан қўллаб қувватлашни янада кучайтириш тўғрисида»ги фармони қабул қилинганди. Мазкур фармон оилани ижтимоий ҳимоя қилиш ва юртимиз келажаги бўлмиш фарзандларимизга ғамхўрликнинг ёрқин намунаси бўлди десам асло хато қилмайман. Мазкур фармоннинг моҳияти шундан иборатки, у биринчидан болали оилаларга ёрдамни янада аниқлаштирган бўлса, иккинчидан ёрдам миқдорини ошириш имкониятини ҳам берди. Учинчидан эса ижтимоий ҳимоя билан боғлиқ барча ишлар ўзини ўзи бошқариш органлари зиммасига юклатилди. Шунга асосан 1997 йилнинг бошидан бошлаб 16 ёшгача болалари бўлган оилаларга нафақалар маҳалла қўмиталари орқали тайинланиб, тўланмоқда. Кам даромадли оилаларга ижтимоий кўмаклашувнинг бу янги тизими ўта муваффақиятли танланганлигини бугунги кунда ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб турибди.

- Хўш, нима учун мамлакатимизда оилага, ва аҳолини ижтимоий ҳимоялашга бунчалик катта эътибор берилмоқда?

- Чунки айнан оила - инсон ҳаётида муҳим ўрин тутиб, янги демократик, эркин ва адолатли, фаровон жамият барпо этилишига асос бўлади. Юртбошимиз таъкидлаганидек агар оила соғлом ва мустаҳкам бўлса, маҳаллада тинчлик ва ҳамжиҳатликка эришилади. Бинобарин, маҳалла, юрт мустаҳкам бўлсагина, давлатда осойишталик ва барқарорлик ҳукм суради.

- Энди икки оғиз аёллар ва оилаларга берилган имтиёз ва кафолатлар хусусида тўхталсангиз?

- Бажонидил. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 14-боби айрим тоифадаги ходимларга бериладиган қўшимча кафолатлар ва имтиёзларга бағишланган. Шу бобнинг 1-бўлимида аёлларга ва оилавий вазифаларни бажариш билан машғул бўлган шахсларга бериладиган қўшимча кафолатлар белгилаб қўйилган. Шунга кўра ҳомиладорлиги ёки боласи борлиги сабабли аёлларни ишга қабул қилишни рад этиш ва уларнинг иш ҳақини камайтириш қатъиян таъқиқланган. Шунингдек агарда тиббий хулосаси мавжуд бўлса ҳомиладор аёлларнинг ишлаб чиқариш нормалари, хизмат кўрсатиш нормалари камайтирилади, ёки улар аввалги иш ҳақлари сақланган ҳолда енгилроқ бошқа иш билан таъминланадилар. Бундан ташқари ҳомиладор аёлларни ва ўн тўрт ёшгача бўлган болалари бор аёллар ўзларининг розилигисиз тунги ишларга, иш вақтидан тақшари юмушларга, дам олиш кунларидаги ишларға жалб қилинишга ва хизмат сафарларига юборилишига йўл қўйилмайди.

Суҳбатдош: Аҳрор САМАРИДДИНОВ,
«Ишонч» мухбири.

ҲУҚУҚИЙ САҲИФА

Назар Сатторов Булунғур тумани ички ишлар бўлимида хизмат қилади. Эл осойишталиги йўлида қизғин фаолият олиб бориш билан бирга фарзандлари тарбиясига ҳам алоҳида эътибор бераётир. Оилада 6 фарзанд камолга етмоқда. Тўққизинчи синфда ўқиётган қизи Нилуфар спортнинг каратэ тури бўйича ўтказилаётган мусобақаларда фахрли ўринларни эгаллаб келаётир.

Суратда: ички ишлар хизмати капитани Н.Сатторов қизлари Нилуфар ва Муҳаббат билан.
Н.АЛМУРОДОВ олган сурат.

Нотариус ҳузурида

САВОБ ҲАМ КЕРАК, КАФОЛАТ ҲАМ

Ҳаётда нималар бўлмайди, дейсиз. Айтайлик бировнинг дурустгина жойи бору қаровчиси эса йўқ. Айримлар жамиятга фойдали шахслару тайинли яшаш жойлари йўқ. Бундай шароитда ҳар иккала томон ҳам яхши ҳаёт кечириш учун ўзаро имконият яратиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 530-моддасига биноан уй-жой ва хонадонни умрбод таъминлаш шарти билан уни бошқа шахсга бериш мумкин. Масалан, ёлғиз қолган, соғлиғини йўқотган фуқаро ўзига тегишли квартирани бошқа бировга ўз розилиги асосида мулк сифатида қолдиради. Уй-жой керак фуқаро эса мулкнинг ҳақиқий эгасига унинг умрининг охиригача хизмат кўрсатади, яъни озиқ-овқат, дори-дармон билан беминнат таъминлайди, бошқа хизматларини қилади, мабодо вафот этгудек бўлса, маросим ва тадбирлар харажатини кўтаради.

Бу ҳақдаги шартнома икки томоннинг розилиги билан келишилган ҳолда ёзма равишда тузилиб, нотариал идорада тасдиқдан ўтказилади. Шартномада уй эгасига кўрсатиладиган моддий таъминот турлари, бу хизматларнинг пул ифодасидаги бир ойлик баҳоси, уй-жой, квартиранинг қиймати кўрсатилади. Бу қиймат ҳажми эса ўзаро келишув асосида белгиланади.

Агар квартира олувчи айрим хизматларни ўз вақтида бажара олмаса, уй эгасига пул тўлаб унинг ҳожатини чиқариши мумкин. Акс ҳолда квартира яъни уй-жой соҳиби шартномани бекор қилади. Шуни ҳам айтиб ўтиш кераккки, агар уй-жой эгаси вақт ўтиши билан саломатлигини ва ижтимоий аҳволини тиклаб олса, шартномани бекор қилиши мумкин. Бундай пайтда уй-жой олувчи шахс ундан маълум муддатда амалга оширган хизматлари харажатини қоплашни талаб қилишга ҳақли.

Уйни олувчи вафот этган тақдирда, шартнома бўйича мажбурият унинг ворисларига ўтади. Мабодо олувчининг ворислари бўлмаса ёки улар шартномани бажаришдан воз кечсалар уй-жой яна эгасига қайтариб берилади.

Кўриниб турибдики, ҳозирги шароитда фуқаролар ўртасидаги имзоланадиган бундай шартнома ҳар иккала томон манфаатига ҳам, эҳтиёжига ҳам мос тушади.

ТАНИҚУЛ ИСМАТОВ,
Шаҳрисабз шаҳар давлат нотариал идорасининг катта нотариуси

БИЗДАН СЎРАБСИЗ...

Саволларга ҳуқуқшунос К.Мухторов жавоб беради.

- Мен асосий ишимдан ажралмаган ҳолда муассаса касаба уюшма қўмитаси раиси лавозимини ҳам бажараман. Муассаса раҳбари ходимлар ўз хоҳиши билан ишдан бўшамоқчи бўлса, албатта уни мендан розилик олиш учун жўнатади ва мен аризасига имзо чекиб бераман. Бу тўғрими?

Д.ЖАХОНГИРОв.
Жиззах шаҳри.

- Иш берувчи қонунларда назарда тутилган ҳоллардагина касаба уюшма қўмитасидан розилик сўраши, у билан келишилган ҳолда бирор ҳужжатни тасдиқлаши мумкин.

Масалан, Ўзбекистон Меҳнат Кодексининг 144, 174-моддаларига мувофиқ иш берувчи йиллик таътилларни бериш навбати жадвалини, ички меҳнат тартиби қоидасини касаба уюшма қўмитаси билан келишилган ҳолда тасдиқлайди. Меҳнат кодексининг 101-моддасига асосан, агар жамоа шартномасида кўрсатилган бўлса, иш берувчининг ташаббуси билан меҳнат шартномасини бекор қилиш фақат касаба уюшма қўмитасининг розилиги билан амалга оширилади.

Касаба уюшма қўмитаси билан келишиш ёки унинг розилигини олиш деганда касаба уюшма қўмитаси раисининг имзоси деб тушунилиши керак эмас. Чунки касаба уюшма қўмитаси коллегнал орган бўлиб, унинг қарори унинг йиғилишида қўмита аъзоларининг ярмидан кўпи иштирок этган ва кўпчилик овоз олганда ҳуқуқли ҳисобланади.

Ходим ўз ташаббуси билан ишдан бўшатилганда касаба уюшма қўмитасининг розилиги олиниши қонунда кўрсатилган эмас. Шунинг учун раҳбарнинг талаби нотўғри ҳисобланади.

***

- Ўн саккиз ёшга тўлмаган уч ходим орасида менинг ўғлим ҳам бор. Улар қисқартирилган иш кунида ишлашади. Ўқишдан бўш вақтида бекор юрмасин деб, ўғлимни ишга киритган эдим.

Негадир, бирга ишлаётган иккита ходим ўғлимга қараганда кўп ойлик маош олади. Шуни қандай тушуниш мумкин?

Н.БАДАЛОВА,
Тошкент вилояти.

- Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг талабларига мувофиқ ўн саккиз ёшга тўлмаган ходимлар тўлиқ иш вақти ишламасалар ҳам, уларга тўлиқ иш вақти ҳисобидан ҳақ тўланади. Лекин бу қоида Меҳнат Кодексининг 242-моддасига асосан ўқишдан бўш вақтларида ишлаётган ўқувчиларга тадбиқ қилинмайди. Уларга ишлаган вақтига мутаносиб равишда ёки ишлаб чиқарган маҳсулотига қараб ҳақ тўланади.

Шу сабабли ўғлингиз бирга ишлаётган икки ходимга қараганда камроқ маош олаётган бўлиши керак.

***

- Келиним институтнинг охирги курсида ўқийди. Унинг бир ярим ёшли боласи бор. Келиним ўқишини давом эттирсаю, мен болага қарасам, ишхонамдан рухсат бўлармикан?

М.СОЛИЕВА,
Тошкент шаҳри.

- Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 234-моддаси асосида Сиз болани парваришлаш учун бериладиган таътиллардан (икки ёшга тўлгунча нафақа тўланадиган, уч ёшга тўлгунча иш ҳақи сақланмайдиган) фойдаланишга ҳақлисиз. Бунинг учун иш жойингиз раҳбари номига ариза ёзишингиз ва аризангизга боланинг туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳномасидан нусхани, келинингизнинг ўқиш жойидан у бундай таътиллардан фойдаланмаётганлиги тўғрисидаги маълумотномани илова қилишингиз керак.

Болани парваришлаш таътиллари даврида иш жойингиз сақланади ва бу давр меҳнат стажингизга ҳамда мутахассислигингиз бўйича иш стажингизга қўшилади.

***

- Касалхона терапия бўлимида тиббиёт ҳамширасиман. Бизда олти кунлик иш ҳафтаси бўлиб ҳар куни олти ярим соатдан ишлайман. Шу тўғримикан?

Д.МАМЕДОВА,
Хоразм вилояти.

- 1996 йил 1 апрелдан Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси амалга киритилиши муносабати билан аввалги қисқартирилган иш вақти жорий қилинган лавозимлар рўйхати ўз кучини йўқотди. Шу сабабли тиббиёт ходимларининг иш вақтини белгилашда қийинчиликлар келиб чиқди. Бу масала 1998 йил 27 февралда Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди йиғилишида кўриб чиқилди ва қарор қабул қилинди.

1998 йил 12 мартда оммавий ахборот воситалари орқали эълон қилинган Конституциявий суднинг қарорига мувофиқ Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамасининг 11 март 1997 йил 11 мартдаги 133-сонли қарори билан тасдиқланган «Алоҳида» тусга эга бўлган ишлардаги ходимлар рўйхатига кирмаган тиббиёт ходимларининг ҳафталиқ иш вақти ўттиз олти соатдан ошмаслиги керак. Демак Сизнинг ҳам иш вақтингиз ҳафтасига 36 соатни ташкил қилади.

***

- Мен йиллик меҳнат таътилимдан иккига бўлиб фойдалансам бўладими?

Д.БОБОЕВ,
Бухоро шаҳри.

- Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 146-моддасига асосан ҳар бир ходим иш берувчининг номига ёзма ариза билан мурожаат қилиб, меҳнат таътилини қисмларга бўлиб фойдаланиши мумкин.

Бунда фақат таътилнинг бир қисми ўн икки иш кунидан кам бўлмаслиги керак.

***

- Тиббиёт хулосасига мувофиқ енгилроқ, кам иш ҳақи тўланадиган ишга ўтдим. Менинг ўртача иш ҳақим сақланиб қоладими?

Х.СУЛТОНОВА,
Навоий вилояти.

- Бу касалликнинг сабабига боғлиқ. Касалликнинг сабаби икки хил бўлади, яъни умумий ёки иш билан боғлиқ бўлган хасталик.

Агар Сиз умумий касаллик туфайли тиббиёт хулосаси асосида бошқа енгилроқ ва кам иш ҳақи тўланадиган ишга ўтган бўлсангиз икки ҳафта давомида аввалги ўртача иш ҳақингиз сақланади.

Иш билан боғлиқ ҳолда меҳнатда майиб бўлганингиз ёки соғлиғингизга бошқача тарзда шикаст етказилганлиги туфайли вақтинча камроқ ҳақ тўланадиган ишга ўтказилган бўлсангиз, жавобгар бўлган иш берувчи аввалги иш ҳақингиз билан янги ишда олаётган иш ҳақингиз ўртасидаги фарқни тўлаши шарт. Меҳнат қобилиятингиз тиклангунга қадар ёки ногиронлик гуруҳи белгилангунга қадар бундай фарқ тўланиб борилади.

Умумий касаллик ёки иш билан боғлиқ бўлган касаллик туфайли бошқа ишга ўтказиш Сизнинг розилигингиз билан амалга оширилиши керак.

Агар ходим бошқа ишга ўтишга рози бўлмаса ёки ходим ишлаши мумкин бўлган бошқа енгилроқ иш бўлмаса, ходим соғлиғи туфайли ўз лавозимига нолойиқ деб топилиб, Ўзбекистон Меҳнат Кодексининг 100-моддаси 2-бўлим, 2-банди билан бир ойлик ишдан бўшатиш нафақаси тўлаш шарти билан меҳнат шартномаси бекор қилинади.

Ибратли тадбирлар

«ТОЗАЛАШ» ДАВОМ ЭТАДИ

Самарқанд вилояти ички ишлар бошқармаси ташаббуси билан жиноятчиликнинг олдини олиш, содир этилган ҳуқуқбузарлик ҳолатларини зудлик билан очиш ҳамда йилни яхши натижалар билан якунлаш мақсадига қаратилган «Тозалаш» тадбири давом этмоқда.

Тадбир бошланган сана - 1997 йилнинг 16 декабридан 1998 йил февралигача бўлган давр ўрганиб чиқилганда вилоятда умумий содир этилган жиноятларнинг сони ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 27 фоизга камайган. Умумий жиноятларнинг очилиши ҳам ижобий натижалар билан якунланган. Ўғирлик, йўл-улов ҳодисалари, бедарак йўқолганларни топиш каби ишлар аввалги йилларга қараганда кўнгилдагидек олиб борилди.

1997 йилда содир этилиб, очилмай келаётган 53 та жиноят, қидирувда бўлган30 нафар жиноятчи ва 13 нафар бедарак йўқолган шахслар аниқланган.

Муқаддам судланганлар яшаб турган жойларида текширувдан ўтказилиб, улардан 34 кишининг устидан маъмурий назорат ўрнатилди. Профилактика ишлари олиб борилаётганлар рўйхатига яна 570 нафар кишининг исми-шарифи қўшилди.

Шунингдек, ички ишлар идоралари рўйхатида турган бир қанча енгил табиатли одамлар тиббий текширувдан ўтказилганда улардан 45 нафари тери таносил касалликлари касалхонасига юборилди.

«Тозалаш» тадбири давом этмоқда.

Маҳбуба ҲАЙИТОВА,
«Ишонч» мухбири.

Нуқтаи-назар

САНЪАТГА ТАРҒИБОТ КЕРАК

Музейлар ҳаётимиз ойнаси

Маълумки, мустақиллик йиллари мамлакатимиз ҳаётининг барча жабҳаларида катта ўзгаришлар, оламшумул ишлар амалга оширилмоқда. Айниқса, ҳукуматимиз томонидан маънавиятимизга, маданият ва санъатимизга алоҳида эътибор берилмоқда. Республика Президенти Ислом Каримовнинг «Музейлар фаолиятини тубдан яхшилаш ва такомиллаштириш тўғрисида»ги фармони бу борадаги янги, муҳим қадам дейиш мумкин. Маданият ва санъатимизни янада юқори поғоналарга кўтариш, уларни бутун дунёга бўй-басти билан намойиш этиш, ноёб санъат асарларини кўз қорачиғидек асраб-авайлаб келажак авлодга етказиш, фуқароларни эстетик тарбиялаш ишида музейларнинг аҳамиятини кўтариш фармонда кўзда тутилган асосий мақсадлардир.

Фармоннинг долзарблиги, айни пайтда эълон қилинганлиги, бу олий ҳужжат олдимизга қўйган вазифаларни ўйлар эканмиз, музейларимизнинг бугунги аҳволи ҳақида мулоҳазаларимизни ўртоқлашиш жоиз, деб ҳисоблайман. Айтиш керакки, уларда кейинги пайтларда одамлар анча сийрак кўринадиган бўлиб қолди. Ўз ихтисосимдан келиб чиқиб, санъат музейи мисолида фикр юритмоқчиман. Ббу ерда мутлақо ҳаракат сезилмаяпти. «Томошабин келаяптими?» — деб музей назоратчисидан сўрасангиз: «Бугун тушга қадар ўн бешта томошабин келибди, кечгача яна келиб қолар», — дейди у яхши ният билан кулиб .

Унинг ҳуввилаб ётиши нахотки ҳеч кимни ўйлантирмаса? Қани фото лаборатория, қани реставрация хоналари-ю, қани тарғибот хонаси ҳисобланмиш илмий оқартув бўлими, экскурсаводлар? Қани илмий ходимлари-ю, қани шаҳар ва қишлоқларга чиқиб маъруза ўқувчилари. Музейнинг тарғибот хонаси (илгари йўқ эди) аёл раҳбар, мусаввира Шамсрўй Ҳасанова пайтлари илк бор ташкил топганди. Экскурсоводликни ўзбек тилида Шамсрўйнинг ўзи бошлаб берганди. Экскурсиялар олиб бориш йўллари, томошабин ва санъат тақдири учун курашган ҳам шу аёл эди. Шамсрўй Ҳасанова музейни 1956 йил -умрининг сўнгги дақиқаларигача сидқидилдан бошқариб, кўп ишлар қилганди. Нафақат санъат ривожи, тарғибот ишларидан ташқари илмий ишларгача эътибор бериб, миллий маданиятимиз ривожига катта ҳиссасини қўшиб, кетганди. Ўша пайтлари томошабин сони бир йилда юз мингга етиб турган. Бу кўрсаткич кейинчалик йилига 200 минг, ҳатто 300 минг кишига етиб қолганди. Сабаби, тадбиркорлик билан саёҳат бюролари, республикамизнинг барча ташкилотлари, умуман қимирлаган жон борки, маданий ва маънавий масканлар билан узлуксиз алоқа боғлашганди.

Бўлимда методист, илмий ходим, катта илмий ва экскурсоводлар ишлашарди. Экскурсиялар ўзбек, рус, инглиз, француз, немис, венгер, ҳатто қозоқ тилларида ҳам олиб бориларди. Маърўзалар хонасидан санъат мухлиси сира аримасди. Музейнинг ташқи томонига назар ташлаган киши тезда бу санъат музейи эканлигини билиб оларди. Чиройли рангли афиша, расмли рекламалар кўзга ташланиб, киши кўзини қувнатарди. Ҳар куни тиним йўқ, музейга томошабинни жалб қилиш учун турли ташкилотларга бориларди. Ҳар чоршанба куни ҳар бир илмий ходим-тарғиботчи, шу ишлар билан банд бўларди. Санъат болалар боғчасидан тортиб, мактаб, билим юрти, ўқув юртлари корхоналардан тортиб, қишлоқ жойларигача кўргазмали қуроллар билан тарғиб этилар, сирасини айтганда иссиқни-иссиқ, аёзли ёмғирли кунларни писанд қилмай, тез-тез сарфарларга чиқиб туриларди. Қишлоқ жойларида «Ўзбек санъати» «Жаҳон халқлари санъати» туркум мавзуларида маърўзалар уюштириларди. Бир эмас, ўнлаб мавзуларда санъат ҳақида расмлар кўрсатиб, маърўзалар ўқиб қайтардик. Баъзилар «шўро замони санъати тарғиб қилинган», деб ўйлаши мумкин. Йўқ, асло бундай эмас, бундай ўйлаш хатодир. Чинакам санъат-миллат, давр, замон танламайди ва эскириб ҳам қолмайди. У кишиларга айнан шу кунлардагидек завқ ва шавқ улашиб келган. Бундан буён ҳам шундай бўлиб қолади.

1956 йилдан бошлаб, музейга раҳбарлик қилиб турган Самиғ Абдуллаев ўттиз йилдан зиёд дўст, тотув ва иноқликда, ўта эҳтиёткорлик билан, осойишталик билан маромида музей ишларини турли миллат ходимлари кўмагида ривож топтириб, айниқса, тарғибот ишларига эътибор бериб келаётгани кўпларни ҳайратга соларди. 130 дан зиёд музей ходими ишларди. Ўша йиллари олти бўлим мунтазам ишлаб турарди. Музей ашёлари 50 мингга яқинлашиб қолганди. Булар ўзбек, рус, Ғарбий Овруло, Шарқ ва қардош республикалар санъати намуналари бўлиб, хоналарда атиги тўрт минга яқин экспонатларгина намойиш этилар, энг яхши сиёсий жиҳатдан талабга нолойиқ деб топилган санъат намуналари фондда авайлаб сақланар, улар ўз ҳолига ташлаб қўйилмай, тез-тез назорат этиб туриларди.

Музейнинг 30 илмий ходими бўлиб, улар кичик ва катта илмий ходимлик даражасида ишлашар, ҳар бири ўз вазифасини яхши билар, фондда сақлашдан ташқари, экскурсиялар олиб боришар ва санъат ҳақида музей ва ташқарида маърузалар қилишарди.

Музей хазинаси республикамиз бўйлаб тарғиб қилинарди. Дала меҳнаткашлари санъат музейи ҳақида яхши маълумотларга эга эдилар. Музейнинг хазинабонлик, ўзбек амалий ва тасвирий санъати, рус, ғарбий Оврупо, Шарқ санъати ва шўро республикалари бўлимлари мавжуд эди. Яна бир бўлим бўлиб, униси илмий-оқартув бўлими дейиларди. Бўлим ўнта ходимдан иборат бўлиб, улар асосан санъат намуналарини тарғиб этишарди. Эндичи? Сирасини айтганда шу кунларда илгарилари санъат музейига ўрганиб қолган томошабинларимиз анча йироқлашиб қолишди. Музейнинг аянчли аҳволи уларни ҳам қулоғига тез-тез чалиниб турибди. Томошабинлар илгари санъат музейига шунчаки ўрганиб қолишгандики, ҳатто ўзлари севган экскурсаводларигача танлашар, шу экскурсаводи мабодо ишга келмаган бўлса, музейга кирмасдан «ўша экскурсовод ишга тушганда келамиз», — деб орқаларига қайтиб, бошқа кунларда яна эринмай келган кунлари ҳам бўлган. Ширали нутқлари маҳоратлари, хушмуомалалари билан томошабинни ўзига ром этган экскурсоводлар бу музейда кўплаб топиларди. Ўз касбларининг ҳақиқий усталари бўлган бу санъат фидойиларини томошабинлар ўзларини ўқувчи-ю, уларни «устоз», «домла», «муаллим» деб ҳурмат қилишарди. Музейнинг 80 фоиз томошабини ёшлар бўлиб, имтиҳон пайтлари шу ердан синовлардан ўтишарди. Қани энди ўша ёшлар?

Музейнинг олти бўлимида санъат намуналари бўлса, айримларигина совет санъатига хос экспонат эди. Қолганлари эрамиздан аввал, кейин, асосан XI— XX аср ораларида яратилган миллий санъатимиз асарлари эди. Экскурсиянинг етмиш фоизига яқини миллий санъатимиз бўлимидан олиб бориларди. (асосан чет элликлар учун).

Азиз ўқувчи. Биз юқорида хотираларни ўтмишни қўмсаш ёки мақташ мақсадида эмас, ўша мураккаб даврларда санъатимизнинг асл фидойилари куч-ғайратлари билан шаклланган энг яхши анъаналарни бугунги истиқлол шароитида мустаҳкамлаш кенглигини ташкил этиш учун эслатдик. Чинакам санъат фидойилари, музей ишини ташкил этиш усталарининг энг яхши тажрибаларини эндиликда кенг қўллаш, уларни бойитиш пайти келди. Фурсатни бой бермаслик керак. Президентимизнинг юқорида тилга олинган фармони бизни шунга даъват этади. Фармонга мувофиқ «Ўзбекмузей» жамғармасининг ташкил топганлиги айни муддао бўлди. Республикамизда , музейлар тармоғини кенг ривожлантириш, улар ишини жаҳон андозалар асосида ташкил этишда мазкур жамғарманинг ўрни ва роли шубҳасиз катта бўлади. Биз мазкур жамғарма маданиятимизнинг муҳим соҳаси бўлмиш музейлар ишини ривожлантиришда катта ташкилотчилик ишларини тезроқ, кенг кўламда йўлга қўйишни, бу борада соҳа меҳнат жамоаларини ҳар жиҳатдан энг аввало, моддий жиҳатдан таъсирчан қўллаб-қувватлашни истардик.

Айни пайтда музей ишлари тор доирадаги мутахассислар ва мутасаддилар иши деб қараш ҳам нотўғри бўларди. Бу менга қолса, жамиятнинг барча соғлом кучларининг маънавиятимизни ривожлантиришни мақсад қилиб қўйган соҳа кишилари-ю, кенг жамоатчилик, маданият ва санъат ихлосмандлари бўлган ҳар бир фуқаронинг ҳам ишидир. Ҳар бир раҳбар, бизнес кишиси, моддий жиҳатдан маданиятимизни қўллаб-қувватлашга қурби етадиган хусусий тадбиркор, турли йўналишларда ташкил топган ва ишлаб турган музейларимизга ёрдам қўлини чўзишлари керак.

Гапни мухтасар қилар эканман, яна республикамизнинг йирик санъат тарғиботи маскани — Ўзбекистон давлат санъат музейи борасида бизни ўйлантираётган муаммога қайтаман. Мазкур музейнинг энг аввало бугунги жамоаси ташаббусни қўлга олиши, биз юқорида таъкидлаган энг яхши анъаналарни тезроқ қайта тиклаб, томошабин эътиборини қозониши керак, деб ҳисоблаймиз. Мутасадди ташкилотлар, «Ўзбекмузей» жамғармаси, пойтахт ҳокимлиги бошчилигида шаҳарнинг нуфузли корхона ва ташкилотлари бунда уларга мададкор бўладилар, деган умиддамиз.

Президент фармонида кўрсатилганидек, санъат ошиёнларининг янада кўркамлашуви, томошабинлар билан гавжумлашуви, хориждан келган меҳмонларга ноёб асарларимизни кўз-кўз қилишсиз билан бизнинг қўлимизда экан, сидқидилдан ҳамжиҳатлик билан ишлашимиз керак.

Маҳмуд АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон Бадиий академияси ижодкорлар уюшмаси аъзоси.

1998 йил - Оила йили

АЁЛЛИК ФАХРИ

Кўп асрлик тарихий тажриба шундан далолат берадики, жамиятнинг ҳақиқий бойлиги, бу - инсон, инсон авлодидир. Шунинг учун ҳам аждодларимиз ўз наслларини умумбашарий туйғулар, ўлмас Шарқ фалсафаси, миллий қадриятларимиз руҳида тарбиялаб келганлар. Ота-боболаримиз асрлар давомида тилимизни, дилимизни, ўзбекнинг ўзлигини ҳар томонлама асраб-авайлаб баркамол авлодларни вояга етказиб келган, чунки ҳар бир оқил инсоннинг муқаддас вазифаси, ҳаётининг маъноси қобил фарзандлар ўстириш, уларни ҳам жисмоний, ҳам маънавий баркамол қилиб тарбиялаш, камолини кўриш, ота-онасига, оиласига, жамиятга, ватанига садоқатли авлодларни вояга етказишдан иборатдир. Чунончи, бундай маъсулиятли вазифани бажаришда она-аёл муҳим ва ҳал қилувчи роль ўйнайди.

Аввало- аёл ўзининг аёллиги, оналиги билан фахрланмоғи лозим. Бу борада Қуръоннинг «Аъроф» сурасида «у (Аллоҳ) бир жон (Одам ато) дан ва унинг ўзидан сукунат топиши учун жуфтини яратди» дейилади. Яъни унинг маъноси: «Жуфт»-хотин сукунат, осойишталик, ором, латофат, меҳр-муҳаббат рамзидир.

Одатда, момоларимиз янги уйланган йигитларга «болам, энди ола хуржун бўйнинга тушди» дейишади. Аслида хуржуннинг кўзи иккита — бири эрга бўлса, иккинчиси-хотинга аталган. Яъни рўзғор оғирлигини ҳар иккаласи баравар кўтармоғи муҳим эканлиги таъкидланади. Бу билан улар хотин киши эрининг виждонига айланиши, уни гуноҳ ишлардан тийиб қолиши, яъни эзгуликка даъваткор бўлишини ҳам назарда тутишган. Бу борада Ҳадиси Шарифда Муҳаммад алайҳиссалом шундай деганлар: «Мўмин банда Оллоҳга бўлган имонидан сўнг эришган энг яхши нарса, солиҳа хотин бўлиб, унга қараса, хурсанд қилади ва Оллоҳнинг амрини бажаришда ёрдам беради». Демак пайғамбаримизнинг бундай мақтовига сазовор бўлган аёллар ўз эрига ҳамиша яқин киши, дилкаш маслаҳатчи бўлиб уни сабрчидамга даъват қилади. Ҳар қандай шароитда тушкунликка тушмай, доимо олдинга, кўзланган мақсад сари интилишга ундайди. Бу борада барчамизга пайғамбаримизнинг завжаи ҳалоллари Ҳадича онамиз амаллари ибрат бўлгуликдир. «У (Ҳадича) одамлар мендан юз ўгирганда ёрдам берди, ҳайдашганда жой берди ва куфур келтирганларида, имон келтирди»- Пайғамбаримиз ўзларининг Ҳадиси шарифларида шундай эслатганлар.

Табиийки, оилавий ҳаётда турли ҳолатлар содир бўлиб туради. Шу жумладан, эру-хотин ўртасидаги келишмовчиликлар, зиддиятлар каби масалалар. Ана шундай пайтларда аёл киши бир оз сабр билан, оқилона иш юритса- бу келишмовчилик яхшилик билан тугаши муқаррар.

Шошқалоқлик, тезоблик, «сендан мен камми» қабилида иш тутиш, тезда аччиқланиш, талашибтортишиш, тирноқ остидан кир қидириш каби ишлар ҳеч қачон ҳеч кимга обрў келтирган эмас, айниқса, аёлларга. Бундай кўнгилсиз ишлар оилавий ҳаётни бузишга, ўртага совуқчилик туширишга олиб келадиган воситалар холос. Шунинг учун ҳам кези келганда ғазабни ҳам ютиш, ёқмаса ҳам оилавий ҳаёт ҳурмати, фарзандлар ҳурмати баъзи нарсаларга чидашга одатланиш ҳам ижобий фазилат. Эр билан ширинсухан, хушмуомала бўлиш, шунинг билан бирга яхши-чиройли кийинган, оройишланган ҳолда бўлишни момоларимиз доимо уқтириб келганлар. Зеро, «онангни отангга пардозсиз кўрсатма» деган нақл шундан келиб чиққан бўлса ажаб эмас. Бу нақлнинг замирида жуда катта фалсафий ва тарбиявий ҳамда маънавий маъно борки, бунга ҳар бир аёл амал қилиши фақат кони фойда.

Тарихий манбаларда қайд этилишича қадимда жуда кўпгина фозила аёллар, шоиралар, давлат арбоблари ва сиёсатдонлар етишиб чиққан. Жумладан, Муҳаммад пайғамбаримизнинг хотинлари Биби Ойша Ҳадис илмида Абу Хурайрадан кейин иккинчи ўринда турганлар. У кишининг қизлари Биби Фотима ҳам жуда илмли, фозила аёл бўлиб, ижтимоий ишларда фаол иштирок этган, лекин оналик, аёллик бурчини ўз ўрнида мароми билан адо этган. Ҳаттоки Араб ҳалифаларининг бутун бошлиқ бир сулоласи фахр билан ўз ҳаётларини у кишининг табаррук номларига боғлаб, ўзларини - фотимийлар - Биби Фотима авлоди деб ҳисоблайдилар.

XI асрнинг буюк филологи, географи, тарихчи ва этнограф олими Маҳмуд Қошғарий Марказий Осиё шаҳарлари ва унинг географик жойлашиши ҳақида гапириб, ўша пайтларда аёлларга муносабатнинг ниҳоятда юқори ҳурматда бўлганлигини, ҳатто айрим шаҳарларга ҳурмат юзасидан хотинлар номи берилганлигини мамнуният билан айтади. Шундай ҳолатлар ҳам бўлганки, дейди Маҳмуд Қошғарий, ўта тадбиркор, зийрак, ақлли бўлганликлари учун ҳам аёллар ҳатто шаҳарларни, давлатни бошқаришган. Маҳмуд Қошғарий тузган дунё харитасида бир ҳайратланарли ном бўлиб, «Балдан Нисо» хотинлар мамлакати» кўзга ташланади. Шунингдек, «Минг бир кеча» эртагининг 588-590 тунларида ҳам ёш йигит ана шундай «Қизлар оролига» бориб қолгани ҳақида ҳикоя қилинади.

Низомий Ганжавийнинг «Искандарнома» сида ҳам «Барда» мамлакатида (Кура водийси) хотин подшолиги тасдиқланган. Яна шу нарса жуда диққатга сазоворки, «Хотин подшолиги» тўғрисида XI аср Хитой манбаларида қизиқ маълумотлар берилган, «Хотинлар подшолиги Пиёз тоғларидан жанубдадир. Бу подшоликда авлоддан-авлодга мерос сифатида хотинлар ҳокимлик қилганлар.

Оилани идора қилиш, кичик бир мамлакатни идора қилишдек улкан вазифа деб қарамоқ керак. Уни бошқариш, идора этиш, болаларни тарбия қилиш ва бошқа шу каби вазифалар асосан аёллар зиммасида эканлиги азалий ҳақиқатдир. Шунинг учун ҳам татар олими, кўпгина оила сабоқлари рисолаларининг муаллифи Ризоуддин Ибн Фахруддин «Хотин фақирликка қарши аскардир, ватани - уй, истеҳкоми - тиришқоқлик, фани - ирода қуроли игна билан қайчидир, лекин у фақат аскаргина эмас, балки, бунинг устига сулҳ-келишув қозиси, тарбиячи ва насиҳатгўйи ҳамдир,дейди. Бу билан у аёл - оила аъзоларига гўзал тарбия бермоғи, оила ичида кириму-чиқимларни тартиб-интизом билан тутмоғи, оила аъзоларининг ҳар қайсисига ўзига яраша муносиб хизматларни тақсимлаб бермоғи, ораларида ихтилоф чиққанида - икки тарафни мамнун этарли даражада келиштирмоғи қўшнилар ёки бошқалар билан оила орасига совуқлик тушганида дўстлаштирмоқ каби нарсалар хотинлар зиммасида эканини эслатиб ўтади.

Инсон бўлиш буюк бир санъат бўлгани каби, оила юритиш ҳам нафис санъатдир. Аёл эса ана шу нафис санъат асарининг муаллифидир.

Дарҳақиқат, Форобий таъбирича, оила бир кемага ўхшатилса, унинг буйруғи (рули) аёлга қиёсланади. Чунки, кеманинг сувдаги фаолияти ана шу буйруққа боғлиқ бўлгани каби, оиланинг ҳам тақдири унинг бошқарувчиси аёлга боғлиқдир. Шунинг учун ҳар бир инсон хоҳ у аёл бўлсин, хоҳ у эркак бўлсин оилада ҳам, ҳаётда ҳам ўз ўрнини, ўз мавқеини, ўз вазифаси-ю, бурчини тўғри тушуниб иш юритса, ҳар бир соҳада омадлар доимо ёр бўлиши табиий. Айниқса, бу борада аёлларнинг ҳаёли, иболи, андишали, иффатли бўлиши ҳозирги кундаги кўпгина оилавий жумбоқларни ҳал этишда муҳим аҳамиятга эга.

Афлотуннинг қизига савол берибдилар: «Қандай аёлни энг яхши ва ҳаёли аёл деб аташ мумкин? Шунда у иккиланмай - ҳаёдан юзига қизиллик югурган аёл, деган экан.

Донолар, оиланинг Устуни эркак бўлса, остонаси аёлдир, аёл ер бўлса- эркак унга осмондир, эркак қоронғу тун бўлса, аёл уни нурафшон этувчи бир чироқдир, деб таъриф беришган экан. Зеро, устунсиз остона бўлмагани каби остонасиз устун ҳам бўлмайди. Фарзанд эса ана шу остонадан бошланган уйнинг кўрки, чечаги, устуннинг қуввати, ота-она ҳаётининг давомчиларидир. Модомики, биз аёллар оилани нурафшон этувчи бир ёғду бўлишимиз ва бу ёғду нуридан оила бошлиғи оталарни ва фарзандларни баҳраманд қилишимиз ҳам фарз ҳам қарздир. Аёллик фахри - шунда.

Малика ИНОМОВА,
Низомий номидаги Тошкент Давлат Педагогикауниверситети, умумий педагогика кафедрасининг катта илмий ходими, доцент.

ҲЕЧ КИМ КАСАЛ БЎЛМАСИН, АММО...

Қоракўл Бухоро вилояти марказидан 80 чақирим олисда жойлашган. Туманда 120 мингга яқин аҳоли истиқомат қилади. Бу ерда малакали тиббиёт ходимлари сони тўхтовсиз ошиб бораётганлигини эътироф этиш керак. Мустақиллик йилларида туман музофотида ўнлаб қишлоқ ҳокимлик масканлари, ФАПлар, замонавий поликлиникалар қурилиб фойдаланишга топширилди. Узоқ муддатга мўлжалланган дастур асосида ишни ташкил этиш эвазига айрим юқумли касалликлар, болалар ўлими даражасини анча пасайтиришга эришилди.

Бозор иқтисоди шароитида вилоят марказида қатнаб, даволашдаволаниш осон эмаслигини ҳис этган қоракўллик жарроҳлар бултурги йилда ўнлаб мураккаб операцияларни ҳам бевосита шу ернинг ўзида амалга оширишнинг уддасидан чиқдилар. Бу уларнинг касб маҳоратларининг тўхтовсиз ошиб бораётганлигидан дарак беради. Тажрибали тиббиёт ходими, туман шифокорларининг сардори Рамазон Носиров тиниб-тинчимас ҳокимлардан Баҳром ака Ҳасанов, Ҳамроқул Собиров, Тоир Рўзиқулов, Ҳакимжон Раҳимов, Ғайбулло Болтаев, Бобомурод Шукуровлардан туман аҳолиси миннатдор.

Бир қарашда Қоракўлда ҳамма ишлар кўнгилдагидек туюлади. Аммо масалани чуқурроқ таҳлил қилар эканмиз анчагина муаммоларга дуч келишингиз табиий. Туманда асосий даромад келтирувчи соҳа пахтачиликдаги оқсаш тиббиётни янада юксалтириш имкониятларини ҳам маълум даражада чеклаб қўяётир. Бу энг аввало бюджет маблағларини чеклашга олиб келмоқда. Шу боисдан ҳам нархнавонинг тўхтовсиз ошиши, бошқа омиллар тўла-тўкис назарга олинмаган ҳолда харажатлар миқдори мўлжалдагидан бир неча миллион сўмга кам ажратилаяпти.

Туманда пул маблағларини тежаш марказий ҳамда 3 та қишлоқ касалхоналаридаги ўринларни ҳам кескин қисқартиришга олиб келмоқда. 1996 йил 1 январ ҳолатида ўринлар сони 675 тани ташкил этган бўлса, бултур бу кўрсаткич 575 тага, йил бошида келиб 460 тага, ҳа-ҳа 460 тага тушиб қолди. Даволари ўринларининг қисқариши ўнлаб тиббиёт ходимларини ҳам ишсиз қолишларига сабабчи бўлмоқда. Чунки маъмурият штатларни қисқартиришга мажбур бўлмоқда. Биз марказий касалхонада бўлган кунимиз туман ҳокимлигидан келган вакиллар иштирокида айни шу масала муҳокамасининг устидан чиқиб қолдик. Бош врач Рамазон Носировнинг хонаси ари уясини эслатарди. Бу ердан кечга қадар нажот излаб кирадиганларнинг қадами узилмади.

Суҳбат жараёнида шу нарса аён бўлдики, ҳамма нарса пул маблағларига бориб қадалган ҳозирги даврда тиббиёт соҳасига бўлган эътиборни янада ошириш тақозо этилади. Акс ҳолда аҳволни зудлик билан ўнгланиб олинишига умид боғлаш қийин.

Янги йилдан бошлаб касалхоналарда беморларга бериладиган таомларни пуллик қилишнинг ўзи маъмурият олдига ўнлаб муаммоларни кўндаланг қилиб қўйди. Нега деганда ҳар 4-5 та бемордан 2-3 таси тўлов қобилиятига эга эмас.

Энг ачинарлиси, Қоракўлда шифокорларга 15 фоизлик қўшимча тўловларни ташкил этиш масаласига ҳам панжа орасидан қаралаётганлигидир. Бултур оз миқдорда берилган маблағни ҳисобламаганда иш тобора пайсалга солинаётганлигини сира оқлаб бўлмайди. Тиббиёт ходимлари касаба уюшмасининг ҳақли талаб ва эътирозлари эса ҳозиргача инобатга олинмаяпти.

8-10 ойдан буён соғлиги учун анча зарарли ишларда ишловчи ходимларни сут, қатиқ маҳсулотлари билан таъминлашнинг ҳам имкони бўлмаётир. Шифокорлар учун яна қатор имтиёзлар яратиш билан боғлиқ масалалар (гарчи шартнома бандларида улар аниқ ва лўнда қилиб кўрсатилган бўлсада) ҳам ҳеч қандай силжиш бўлганича йўқ.

Бир ойлик сарф-харажатлар 8-10 миллион сўмдан кам бўлмаяпти. Шундан дори-дармон харид қилиш учун сарфланадиган маблағ ҳам салмоқдорлиги билан ажралиб турибди. Биз буни ҳис этган ҳолда касалхонанинг асосий таъминочисига айланган «Наъматак» ҳиссадорлик жамоаси сардори Ҳазрат Пўлатов билан юзлашдик. Дорихона раҳбари (бу ерда 14 киши меҳнат қилар экан. Корхона иш кўламини анчагина кенгайтириш имконига эга. Олинадиган даромадлари ҳам чакки эмас) вазиятни тўғри талқин қилиб, касалхона маъмурияти билан барча турдаги дори-дармонларни 20-25 фоизга арзонлаштирилган нархда етказиб бериш мажбуриятини ўз зиммасига олди. Шу тариқа эл саломатлиги йўлида миллионларни тежаш имконияти яратилганидан биз ҳам беҳад мамнун бўлдик.

Иссиқ жон иситмасиз бўлмас, дейди доно халқимиз. Нима бўлганда ҳам юраги бир маромда ураётган ҳеч бир бандасининг бошига хасталик тушмасин, деймиз. Кўзлари «ярқ» этиб очилган қоракўллик беморлар билан суҳбатлаша туриб, шундай фикрларни дилдан ўтказдик. Аммо улар дардларига дармон бўлаётган оқ халат соҳибию соҳибаларига ҳам осон эмаслигини билишармиканлар-а?!

Усмон НАВРЎЗ,
«Ишонч» мухбири,
Бухоро вилояти.

Спорт Спорт Спорт Спорт Спорт Спорт Спорт Спорт Спорт

Пойтахтимизда Наврўз байрамига бағишлаб ўтказилаётган оммавий енгил атлетика кроссида 7 ёшдан 90 ёшгача кишилар қатнашдилар. Унда 47 команда иштирок этади. Суратларда: кросс пайти ва ғолиблар. Р.Галиев олган суратлар.

НАВРЎЗ

(қўшиқ)

Наврўзни дараклаб
яқин-йироққа
Ўлкамга қалдирғоч
ташриф этибди.
Кийдириб яшил тўн
бутун борлиққа
Наврўзнинг нафаси
ҳар ён етибди.

Интиқиб кутгандик,
Наврўз ҳам келиб,
Лоладан гиламлар
ёйди чор томон.
Қалбларни ром этиб,
янги куч бериб
Зафарлар қучишга
яратди имкон.

Она ер уйғонди
қишки уйқудан
Тупроқдан кўкламни
ҳиди таралар.
Ризқу-рўзимиз деб
уруғ қадашга
Поёнсиз далалар
деҳқонни чорлар.

Оллоҳ насиб этсин
барча инсонга
Сен билан учрашув
Наврўзим кўп йил.
Олқишлар, қўшиқ-куй
авжига чиқиб
Бу фоний дунёда
бошланур сайил!

Рустам ХЎЖАЕВ.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ЯНГИЛИКЛАРИ

Тожикистон миллий яраш комиссиясининг раиси мухолифат раҳбари Саид Абдулло Нурий республика Президенти Имомали Раҳмонов ва Тожикистондаги БМТнинг махсус вакили Дитрих Мерим номига хат йўллаб унда ҳукуматга қарашли баъзи қисмларнинг ўзбошимчалик билан қилаётган ҳаракатларидан норози эканлигини билдириб, бу ҳаракатлар мамлакатда тинчликни барқарорлаштириш ишига салбий таъсир етказиши мумкинлигини айтган.

***

Кеча Тожикистоннинг шимолий вилояти Хўжандда ленинчи ёшлар - комсомолларнинг намойиши бўлиб ўтди. Намойишчиларнинг фикрига кўра мамлакатни ҳозирги оғир иқтисодий буҳрондан комсомол олиб чиқиши мумкин, келажакка умид фақат шулардан эмиш.

***

Қозоғистон Президенти Н.Назарбоев яқинда республика ижтимоий-сиёсий ҳаётининг турли жабҳаларида меҳнат қилаётган ижодий зиёлилар билан учрашди. Мамлакатда «Халқ бирлиги ва тарихи йили» деб номланган бу йилда зиёлиларнинг мамлакатда яшовчи 130га яқин миллат ва элатларни жипслаштиришдаги роли ниҳоятда беқиёс эканлигини Президент таъкидлар экан, агар бундан етти йил аввал республикада яшовчиларнинг 40 фоизи Қозоғистонни давлат деб билган бўлса, ҳозир аҳолининг 90 фоизи буни эътироф этаётганлигини айтди.

***

Туркманистон Президенти Сафармурод Ниёзов Наврўз байрами арафасида Эрон ва Туркманистон давлатлари ўртасидаги муносабатларга тўхталиб бу соҳада ўтган йили бирмунча яхши ишлар қилинганлигини, келажакда иккала мамлакат ўртасидаги ҳар томонлама алоқалар янада кенгайиши ва мустаҳкамланишини айтди.

***

Президент С.Ниёзовни шу йилнинг апрель ойида АҚШга сафар қилиши мўлжалланган сиёсий шарҳловчиларнинг фикрларига кўра сафардан олдинроқ инсон ҳуқуқлари тўғрисида республикада бир мунча ишларни амалга оширишга тўғри келади.

ДЕН-ТО КАРАТЭ-ДО ФУДОКАН ҒОЛИБЛАРИ

Бўстонлиқ тумани Тошкент вилоятининг ҳаётнинг ҳар соҳасида мислсиз ютуқларга эришаётган туманидир. Шу жумладан спортда ҳам. Бу тумандан чиққан баскетбол бўйича 7 карра жаҳон чемпиони, олимпиада ўйинлари ғолиби Жармуҳамедов, енгил атлетика бўйича Жаҳон рекордчиси, Жаҳон чемпиони Роза Бабич, альпинист, «қор барси» номи билан шуҳрат қозонган Валерий Павленко, Фристайл бўйича XVII Қишки олимпиада ўйинлари чемпиони Лина Черязова, Тоғ чанғичилари Ильмира ва Комил Ўринбоевлар, оғир атлетика бўйича собиқ СССР чемпиони, совриндори Михаил Кибе номларини ҳар қанча тилга олса арзийди. Мана шундай спорт юлдузларини вояга етказган туманда бугунги кунда ҳам кўплаб ёш спортчилар тарбияланмоқда. Айниқса бу ерда Давлат Тожибоев номи барча каратэ ишқибозларига маълум. Унинг ден-то каратэ-до фудокан бўйича болалар ва ўсмирлар спорт мактабини эса нафақат Ғазалкент шаҳрида, балки Республикамизда ҳам жуда яхши билишади. Шу боис, анъанавий каратэнинг фудокан тури бўйича халқаро турнир доимо шу ерда ўтказилади. Якшанба куни шу ерга йиғилган юзлаб каратэ мухлислари ажойиб спорт байрамининг гувоҳи бўлдилар. Ёш маҳоратли каратэчиларнинг ката (бир неча рақибларга қарши йиғиндиси) бўйича кўргазмали чиқишлари эса мусобақаларнинг «гултожи» бўлди. Унда ғазалкентлик Музаффар Мирзамутов, Содиқов, Дилшод Деҳқонов, Елена Деркач, Ольга Таут, Кусаева, чирчиқлик Темур Обанин, тошкентлик Равшан Толиповлар намунали чиқишлари билан мухлису мутахассислар олқишига сазовор бўлишди ва олтин медал билан тақдирландилар. Джу иппон кумите (галлашиб уришилади, бир спортчи хужум қилса, иккинчиси ўзини ҳимоя қилиши керак) бўйича беллашувларда ғазалкентлик Сирожиддин Хусанов, Темур Ортиқов, Искандар кўрғонидан Нуртоев, тошкентлик Равшан Толиповлар биринчи ўринни эгаллашган бўлса, мезбонлардан Анатолий Сорвин, Хуршид Раймжонов, Камолиддин Юнусов, чирчиқлик Темур Обанин, Геннадий Шитиков, Андрей Эске, Искандар кўрғонидан Ихтиёр Абдукаюмов, тошкентлик Қосимов, Рустам Бекмуродовлар совриндорлар сафидан ўрин олишди. Турнирда Ғазалкент, Зарафшон, Чирчиқ, Тошкент шаҳарлари ва Бўстонлиқ туманининг Искандар кўрғонидан жами 73 нафарга яқин каратэчи иштирок этди. Умумжамоа ҳисобида Ғазалкент терма жамоаси биринчи ўринни эгаллади.

Мусобақалар тугагач, биз турнир ташкилотчилари билан суҳбатлашдик. Суҳбатдошимиз Россия миллий фудокан федерацияси халқаро маркази Президенти Илья Йорганинг Оврўпа ва Осиё минтақалари бўйича ёрдамчиси 4-дан қорабелбоғ соҳиби Виктор Фильюшкин.

- Виктор Викторович, аввало анъанавий каратэнинг фудокан тури ҳақида қисқача тўхталсангиз.

- Ден-то каратэ-до фудокан каратэнинг энг сўнгги услубларидан бири. Унинг асосчиси физиология фанлари доктори, профессор Шинам доктор Йорга 8-дан қорабелбоғ соҳиби. Асли югославиялик, ҳозирда Берлинда яшайди. Анъанавий каратэнинг тўртта услуби бор: годзю-рю, шито-рю, шотокан ва фудокан. Буларнинг барчасини жаҳон анъанавий каратэ федерацияси бирлаштиради. У Лос-Анжелесда жойлашган. Ҳар йили июль ойида Колефорния институтида ҳамма инструкторлар қатнашиб, янгиликлар, ўзгаришлар ҳақида мураббий ва инструкторларнинг ўқув йиғини бўлиб ўтади. Ҳар бир Федерациянинг мураббийлари ушбу семинарда қатнашишлари шарт. Ўзбекистонда эса ушбу каратэнинг ривожига Давлат Тожибоев (Ғазалкент), Михаил Виктряев (Зарафшон), Элёр Мисабоев (Искандар кўрғони Бўстонлиқ тумани), Вячеслав Салашин (Чирчиқ), Бахтиёр Раимов (Тошкент)лар ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар.

- Трабиялаётган шогирдларингиз ҳақида ҳам сўзлаб берсангиз.

- Февралда Югославиянинг Валевода шаҳрида Илья Йорга Европа чемпионатини ўтказди. Бунда халқаро фудокан Федерацияси Президенти Хидетака Нишияманинг ташрифи мусобақа нуфузини янада оширди. Россия, Белоруссия спортчиларининг бу чемпионатдаги иштироки МДҲ каратэчиларининг оврўпаликлар билан рақобатлаша олишини кўрсатди. ЭНБУ дастури бўйича кўргазмали чиқишда битта биринчи ўрин, ката, фукуго бўйича иккита иккинчи ўринни эгалладик. Команда кумитесида учинчи ўрин насиб этди. Белоруссияликлар эса иккита биринчи ўрин, жамоа кумитесида иккинчи ўрин эгалари бўлишди. Шунингдек, бу беллашувларда ўзбекистонлик спортчилар ҳам юқори натижаларни олишларига ишонаман. Ҳозирча бу тур сизларда энди ривожланмоқда. Лекин кўриниб турибдики, бунга ёшлар жуда ҳам қизиқишмоқда. Бугунги беллашув бунинг яққол мисолидир. Аввал бу тур шаҳарда кенг ривожланаётганди, энди эса Чирчиқ, Ғазалкент ва Зарафшон шаҳарларида ҳам ўз мухлислари ва ишқибозларини топмоқда. Бу ҳали оз. Келажаги буюк Ўзбекистондан ҳали кўплаб юрт ўғлонлари чиқиши керак.

Ўз ўрнида турнирни ўтказишда ёрдамларини аямаган Бўстонлиқ туман ҳокимияти, Масъулияти чекланган «Ойна» бирлашмаси, «Ғазалкент ойна» ҳиссадорлик жамияти ва «Конвин» Ўзбекистон-Германия қўшма корхонасига ўз миннатдорчилигимни билдираман.

- Раҳмат, биз ҳам барча эзгу ниятларингиз рўёбга чиқишини истаб қоламиз.

Дониёр ЮСУПОВ.

"ПГС" ФИРМАСИ ҚУЙИДАГИЛАРНИ СОТАДИ:

Ресторанлар, кафе ва ошхоналар, ишлаб чиқариш ва маиший бинолар, шовқинсиз юқори самарали иситиш учун ҳар хил қувватдаги иситгичлар — калориферлар.

Нархи 45000 сўмдан 50000 сўмгача.

Ташкилот ва корхоналардаги; шифохона, санаторийлардаги; дам олиш уйлари, меҳмонхоналардаги; спорт комплексларидаги ҳаммомларнинг САУНАлари учун махсус даволаш электр ускуналари.

Кичик нонвойхоналар \4 хилдаги: 160,80,32 ва 8 буханка нон пишириш қувватига эга

Мурожаат учун манзил: Тошкент шаҳри С.Раҳимов метро бекати. Тел: (3712) 79-14-29. 79-38-54.

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ИШОНЧ

Бош муҳаррир: Саидакром САИДВАЛИЕВ

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78
БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият-56-82-79.Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш-56-85-43.
Тижорат ва ҳуқуқ -56-85-66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-82-18, Наманганда - 6-22-10,
Самарқандда - 35-64-24, Фарғонада - 24-58-43.
Урганчда - 6-03-40, Қаршида- 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» (собиқ «Правда Востока») кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи; 133; 134
Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ